

**TEOLLISUUDEN
PALKANSAAJAT**

Edistys

2/2025
Analyysi

UUTTA KASVUA ETSIMÄSSÄ

Millainen teollisuuspolitiikka palaa
Suomeen ja Eurooppaan?

Julkaisija: Teollisuuden palkansaajat TP ry

ISSN 2670-0816 (nidos)

ISSN 2670-0824 (pdf)

978-952-7324-38-7 (nidos)

978-952-7324-39-4 (pdf)

Ulkoasu: Karmas Oy / Ferry Design Agency

Painatus: Top-Mainos Oy

Painettu Espoossa 2025

Kuvitusaineisto:
Shutterstock.com

Uutta kasvua etsimässä. Millainen teollisuuspolitiikka palaa Suomeen ja Eurooppaan?

ILKKA KIEMA JA JUHO KOISTINEN

SISÄLLYS

6	KIRJOITTAJAESITTELYT
8	ESIPUHE <i>Merja Jutila Roon</i> Millaista teollisuuspolitiikkaa meidän kannattaisi Suomessa harjoittaa?
12	ANALYYSI <i>Ilkka Kiema ja Juho Koistinen</i> Uutta kasvua etsimässä. Millainen teollisuuspolitiikka palaa Suomeen ja Eurooppaan?
13	1. Johdanto
17	2. Teollisuuspolitiikan muotoilu ja välineistö
20	3. Valikoivan teollisuuspolitiikan perinteiset perustelut ja vasta-argumentit
24	4. Teollisuuspolitiikan paluu 2020-luvulla
28	5. Kilpailukykystrategia Euroopan unionille
33	6. Suomen teollisuuspoliittinen strategia
36	6.1. Horisontaalista vai valikoivaa teollisuuspolitiikkaa?
38	6.2. Investoinnit
39	6.3. Tutkimus- ja kehitystoiminta sekä aineeton pääoma
42	6.4. Puhdas siirtymä, infrastruktuuri ja teolliset keskittymät
43	6.5. Kilpailukyky, osaava työvoima ja työmarkkinat

44	7. Mikä erottaa Suomen ja Euroopan unionin strategioita?
48	8. Tietointensiiviset palvelut tuottavuuskasvun lähteenä
49	8.1. Tietointensiivissä palveluissa on kasvupotentiaalia
51	8.2. Suomen kehitys poikkeaa verrokkimaista
61	9. Poliittikkatoimia tuottavuuden tueksi
62	9.1. Koulutus- ja väestöpolitiikka
65	9.2. Innovaatiopolitiikka
68	9.3. Kilpailupolitiikka
70	PÄÄTÖSSANAT <i>Janne Pelkonen</i> Onko aika Suomen teollisuuspolitiikan uudelleenarvioinnille?
74	Lähteet

KIRJOITTAJAESITTELYT

FT, VTT Ilkka Kiema

Ilkka Kiema on Laboren tutkimusohjaaja, ja hän johtaa Laboren makrotalouden, ennusteiden ja toimialatalouden lohkoa. Kiema väitteli taloustieteestä Helsingin yliopistolla vuonna 2008. Laboressa, ja sen edeltäjässä Palkansaajien tutkimuslaitoksessa, Kiema on työskennellyt vuodesta 2015 alkaen. Vuosina 2017–2021 ja 2023 Kiema toimi myös Laboren ennustepäällikkönä.

VTT Juho Koistinen

Juho Koistinen on Laboren ennustepäällikkö. Koistinen väitteli taloustieteestä Helsingin yliopistolla keväällä 2025 aiheenaan makroekonometriset menetelmät. Ennen nykyistä toimeaan Koistinen on työskennellyt Helsingin yliopistolla väitöskirjatutkijana ja Hollannin keskuspankissa tutkimusapulaisena.

VTM Janne Pelkonen

Janne Pelkonen (VTM) toimii Työeläkevakuuttajat TELA ry:ssä erityisasiantuntijana vastaten sidosryhmä-, koulutus- ja kansainvälisistä asioista. Hän on kokenut EU-politiikan ja vaikuttamistyön osaaja, joka on tutkinut myös työuria ja eläkkeitä. Pelkonen on perehtynyt väestön ikääntymiseen ja häntä kiinnostavat erityisesti ikääntyvän yhteiskunnan strategiset valinnat ja eläkejärjestelmän pitkäjänteinen kehittäminen.

Merja Jutila Roon, PhD

Merja Jutila Roon on Teollisuuden palkansaajien pääsihteeri. Hän väitteli valtiotieteistä Yhdysvalloissa vuonna 2010. Aiemmin Jutila Roon on työskennellyt muun muassa apulaisjohtajana New Yorkin kaupungin yliopiston EU-tutkimuskeskuksessa ja tutkijana ajatuspaja Kalevi Sorsa -säätiossä. Jutila Roon on vastannut TP:n julkaisutoiminnasta vuodesta 2019.

ESIPUHE

Merja Jutila Roon

Millaista teollisuuspolitiikkaa meidän kannattaisi Suomessa harjoittaa?

Teollisuuspolitiikka on tehnyt paluun. Niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassakin on tapahtunut käänne, jossa valtion rooli teollisuuden tukemisessa ja ohjaamisessa sekä kilpailukyvyn turvaamisessa on korostunut. Koska talouden globaali toimintaympäristö on muuttunut, emme voi Suomessa enää tukeutua perinteiseen ajatukseen, että tiukka valtiontukipolitiikka ja kilpailun vapautta korostavat toimivat sisämarkkinat ovat pienen avoimen talouden etu. Muuttuneessa toimintaympäristössä on tärkeää tarkastella uudelleen teollisuuspolitiikkaa koskevia käsityksiä, linjauksia ja painotuksia sekä arvioida eri vaihtoehtojen kykyä luoda kasvua ja työllisyyttä Suomessa.

Teollisuuden palkansaajat julkaisee Uutta kasvua etsimässä - Millainen teollisuuspolitiikka palaa Suomeen ja Eurooppaan? -analyysin, joka on toteutettu yhdessä Työeläkevakuuttajat Telan kanssa. Tavoitteena on herättää keskustelua teollisuuspolitiikasta, sen mahdollisuuksista sekä eri toteutustavoista.

Työn ja talouden tutkimus Laboren tutkimusohjaaja FT, VTT Ilkka Kiema ja ennustepääällikkö VTT Juho Koistinen käsittelevät tässä analyysissä teollisuuspolitiikan paluuta ja perusteluita, sekä kartoittavat teollisuuspolitiikan erilaisia toteutusvaihtoehtoja ja mahdollisia painotuksia.

Ensimmäisessä osassa Kiema ja Koistinen tarkastelevat teollisuuspolitiikkaa koskevia linjauksia Euroopan unionin tasolla sekä Suomessa. Teollisuuspolitiikan erilaiset suuntaamisvaihtoehdot herättävät varmasti keskustelua: Tulisiko teollisuuspolitiikan olla horisontaalista, eli laaja-alaista ja kaikkia yrityksiä koskevaa vai vertikaalista, eli vain jollekin yritysryhmälle kohdennettua? Miksi? Ja mikäli toimet ovat kohdennettuja, minkälaisilla perusteilla nuo kohteet tulisi valikoida?

Toisessa osassa Kiema ja Koistinen vertailevat Suomen talouden rakennemuutosta ja tuottavuuskehitystä verrokkimaihin Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan. Suomen

talouden haasteena on ollut heikko tuottavuuden kasvu. Vertaillen Suomea verrokkimaihin Kiema ja Koistinen havaitsivat, että kasvupotentiaalia löytyy erityisesti tietointensiivisiltä palvelualoilta. Vaikka tietointensiivisten palveluiden osuus Suomen viennistä on kasvanut viimeisen 15 vuoden aikana, tuottavuus näillä aloilla

***Muuttuneessa
toimintaympäristössä
on tärkeää tarkastella
uudelleen teollisuuspolitiikkaa
koskevia käsityksiä, linjauksia
ja painotuksia sekä arvioida
eri vaihtoehtojen kykyä luoda
kasvua ja työllisyyttä
Suomessa.***

on jäänyt jälkeen esimerkiksi Ruotsista. Suomen talouden ja viennin näkökulmasta olisi optimaalista, että kasvua saataisiin aikaan korkean tuottavuuden tietointensiivisillä palvelualoilla. Ruotsin ja Tanskan esimerkistä on nähtävissä, että eri toimialat voivat kasvaa rinnakkain ja tukea yhdessä talouden kokonaistuottavuutta.

Tämän julkaisun kirjoitustyötä tukemaan perustettiin ohjausryhmä, joka kokoon-tui kolmesti vuoden 2025 aikana. Ohjaus-ryhmän työhön osallistuivat asiantuntija Antti Alaja Uuden talousajattelun keskus

UTAK:ista, kansainvälisten asioiden päällikkö Henrik Haapajärvi Ammattiliitto Prosta, johtava asiantuntija Maija Palmu työ- ja elinkeinoministeriöstä, elinkeinopolitiikan johtaja Tatu Rauhamäki Paltasta, sekä viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Mikko Koskinen ja erityisasiantuntija Janne Pelkonen Telasta. Kiitän ohjausryhmän työhön osallistuneita asiantuntevista ja hyvistä keskustelusta sekä luonnostekstiä koske-vasta hyödyllisestä palautteesta.

Merja Jutila Roon

Pääsihteeri

Teollisuuden palkansaajat

15.10.2025

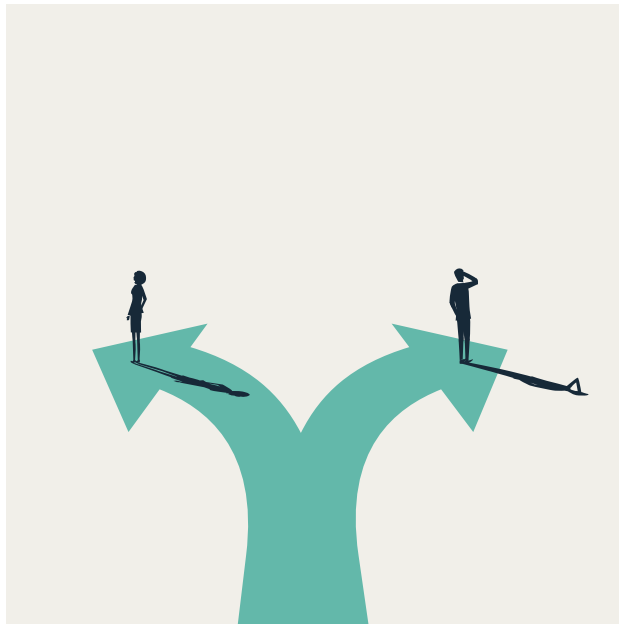

ANALYYSI

Ilkka Kiema ja Juho Koistinen

Uutta kasvua etsimässä. Millainen teollisuuspolitiikka palaa Suomeen ja Eurooppaan?

- Ilmastonmuutos, heikko tuottavuuskehitys ja kilpailijamaiden protektionistiset toimet tarjoavat uusia perusteita valikoivalle teollisuuspolitiikalle Suomessa ja koko EU:ssa.
- Suomessa teollisuuspoliittisessa strategiassa pyritään t&k-toimintaa harjoittavien yritysten määrän lisäämiseen, kun järkevämpää olisi EU:n strategian mukaisesti keskittää resursseja perustelluimpiin kohteisiin.
- Suomen strategian mukaiset työmarkkinaudistukset tähtäävät työttömyyden houkuttelevuuden vähentämiseen, mutta EU:n strategian toimet tähtäävät työelämän houkuttelevuuden lisäämiseen. Tällaisia toimia kaivattaisiin myös Suomeen.
- Kansainväliset vertailut viittaavat siihen, että tietointensiiviset palvelut muodostavat Suomelle potentiaalisen tuottavuuskasvun ja talouskasvun lähteen.

1. JOHDANTO

Laajasti ymmärrettynä teollisuuspolitiikkaa ovat kaikki toimenpiteet, joiden tarkoituksena on rakenteellisesti parantaa yrityssektorin suorituskykyä (Criscuolo ym., 2022). Näin ymmärretty teollisuuspolitiikka ei rajoitu vain teollisuusyrityksiin vaikuttaviin toimiin, vaan sen alaan kuuluvat useimmat yrityssektoriin kohdistuvat politiikkatoimet vaikutuksiltaan tilapäisiä, suhdannepoliittisia toimia lukuun ottamatta.

Teollisuuspoliittiset toimet voidaan jäsentää *horisontaalisiin* ja *vertikaalisiin* eli *valikoiviin* toimiin. Horisontaaliset toimet kohdistuvat kaikkiin yrityksiin, mutta vertikaaliset toimet on suunnattu vain jollekin yritysryhmälle. Esimerkiksi tutkimus- ja kehitystoiminnan verovähennys on tässä mielessä horisontaalinen toimi, mutta kilpailutettu, tietyille toimialalle suunnattu t&k-rahoitus on vertikaalinen toimi. *Teollisuuspolitiikan paluusta* puhuttaessa tarkoitetaan yleensä valikoivan

teollisuuspolitiikan toimien paluuta. Muun muassa ilmastonmuutos, Euroopan unionin ulkopuolisten maiden protektionismi sekä Euroopan kilpailukykyä heikentävä hidastunut tuottavuuskehitys tarjoavat uusia perusteita valikoivalle teollisuuspolitiikalle Suomessa ja koko Euroopan unionissa.

Euroopan komissio asetti Euroopan keskuspankin johtajana ja myös Italian pääministerinä toimineelle Mario Draghille tehtäväksi esittää oma visionsa Euroopan

**Horisontaaliset toimet
kohdistuvat kaikkiin yrityksiin,
mutta vertikaaliset toimet
on suunnattu vain jollekin
yritysryhmälle.**

kilpailukyvyn edistämisestä. Draghi esitti analyysinsä tulokset raportissa *The Future of European Competitiveness* (Draghi, 2024). Myös Enrico Lettan Euroopan unionin neuvoston toimeksiannosta laatima raportti *Much more than a Market* (Letta, 2024) esitti uudistuksia Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaan. Nämä taustaraportit ovat vaikuttaneet Euroopan komission

kuluvan vuoden tammikuussa julkistamaan *kilpailukykykompassiksi* nimitettyyn asiakirjaan, jossa komissio ehdottaa joukkoa Euroopan unionin tuottavuuskehityksen parantamiseen tähtäviä toimenpiteitä (Euroopan komissio, 2025a).

Myös pääministeri Petteri Orpon hallitus ilmoitti hallitusohjelmassaan vahvistavansa yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevaa elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaa (Valtioneuvosto, 2023). Ohjelmassa esitettiin, että hallitus laatii teollisuuspoliittisen strategian, ja se on sittemmin julkaistu työ- ja elinkeinoministeriön raporttina (Strategian ohjausryhmä, 2024). Raporttiin on koottu toimenpiteitä ja tavoitteita, joita on ehdotettu suuressa joukossa aiemmin julkistettuja politiikka-asiakirjoja, eikä se siksi muodosta yhtä kiinteää kokonaisuutta kuin suurelta osin Draghin (2024) näkemysten pohjaava EU:n kilpailukykykompassi.

Lisäksi pääministeri Orpo asetti syksyllä 2024 niin sanotun kasvuriihi-työryhmän, jonka loppuraportti ehdotti useita (ensisijaisesti horisontaalisia) kestäväää talouskasvua edistäviksi tarkoitettuja teollisuuspoliittisia toimenpiteitä (Kasvuriihi-valmisteluryhmä, 2025). Osa ehdotuksista sisältyi myös hallituksen puoliväliriihensä yhteydessä julkistamaan asiakirjaan (Valtioneuvosto, 2025). Myös Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa valmistellut työryhmä (2024) täsmentää strategiaa julkisen t&k-rahoituksen määrän ja käytön osalta. On

luontevaa kysyä, miten näissä asiakirjoissa esitetyt Suomen ja Euroopan unionin teollisuuspoliittiset linjaukset suhteutuvat toisiinsa.

Seuraavassa tarkastelemme Suomen teollisuuspolitiikkaa ja sen suhdetta suuniteltuihin EU-tason politiikkatoimiin. Aluksi jäsenmme teollisuuspolitiikan osa-alueita, esittelemme argumentteja, joilla valikoivia teollisuuspoliittisia toimia on puolustettu ja vastustettu, ja luomme katsauksen EU:n tähänastiseen teollisuuspolitiikkaan. Sitten esittelemme lyhyesti EU:n kilpailukykykompassin sisältöä, arvi-

oimme Suomen hallituksen ehdottamia teollisuuspoliittisia toimia sekä esittelemme niiden ja EU:ssa esitettyjen linjausten yhtäläisyyksiä ja eroja.

Euroopan unionin kilpailukykykompassia ja Suomen teollisuuspoliittista strategiaa yhdistävät muun muassa pyrkimykset byrokratian purkamiseen, koulutustason parantamiseen ja kansainvälisen yhteistyön lisäämiseen. Ilmeisimmät erot EU:n yhteisten ja Suomen omien politiikkanäkemyksen välillä liittyvät horisontaalisten ja valikoivien

politiikkatoimien suhteeseen. Kun kilpailukykykompassissa korostetaan esimerkiksi t&k-rahoituksen suuntaamista erityisen merkityksellisiin hankkeisiin, Suomen teollisuuspoliittisessa strategiassa pyritään päinvastoin jakamaan t&k-rahoitusta entistä suuremmalle yritysjoukalle.

Toinen oleellinen ero EU:n kilpailukykykompassissa ja suomalaisissa politiikka-asiakirjoissa ehdotettujen toimien välillä liittyy työmarkkinoihin. Kilpailukykykompassissa todetaan, että väestön vähetessä työvoimapanoksen kasvun ei voida olettaa tukevan tulevaa kasvua ja että ”tuottavuutta täytyy siksi parantaa siirtymällä kohti innovoinnin kärkeä ja panostamalla osaamiseen, ei suitsimalla palkkoja”. Kompassin mukaan työmarkkinoille osallistumisen ja tuottavuuden lisääminen riippuu toimista, joilla tehdään työelämästä entistä houkuttelevampaa (kuten mm. oikeudenmukaisista työoloista, asiallisista palkoista sekä työ- ja yksityiselämän tasapainosta). Suomen teollisuuspoliittinen strategia taas mainitsee yhtenä keskeisimmistä työvoiman saatavuutta edistävästä hankkeista hallituksen työmarkkinauudistukset,

Kun kilpailukykykompassissa korostetaan t&k-rahoituksen suuntaamista erityisen merkityksellisiin hankkeisiin, Suomen teollisuuspoliittisessa strategiassa pyritään jakamaan t&k-rahoitusta entistä suuremmalle yritysjoukolle.

joissa työllisyysastetta pyritään nostamaan ensisijaisesti tekemällä työttömyydestä ja työvoiman ulkopuolelle jäämisestä aiempaa vähemmän houkuttelevaa.

Finanssikriisin ja koronakriisin välisenä aikana yrityssektorin työn tuottavuuden kehitys jäi Suomessa useimpia relevantteja vertailumaita heikommaksi. Kansainvälisessä vertailussa työn tuottavuuden taso näyttää teollisuudessa edelleen melko hyvältä, mutta yksityisissä palveluissa se on olennaisesti heikompaa kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, Ruotsissa tai Saksassa (Tuottavuuslautakunta, 2023). Kuten seuraavassa todetaan, tuottavuuden *kasvu* on kuitenkin Suomessa ollut teollisuudessa viime vuosikymmenellä heikkoa, ja myös teollisuuden tuottaman *arvonlisän* kasvu on viimeksi kuluneiden 15 vuoden aikana jäänyt selvästi heikommaksi kuin relevanteissa verrokkimaissa. Toisaalta Tuottavuuslautakunnan (2021) mukaan tuottavuuden *taso* on ollut kansainvälisessä vertailussa heikompaa yksityisissä palveluissa, mutta niissä tuottavuuden kasvu on ollut nopeampaa. Seuraavassa toteamme, että etenkin tietointensiivisten palveluiden osuus Suomen bruttoarvonlisäyksestä on kasvanut. Yksityiset palvelut ja erityisesti tietointensiiviset palvelut muodostavatkin potentiaalisen tuottavuuskasvun lähteen ja myös mahdollisen kasvualan Suomen viennille. Siksi tarkastelemme lopuksi tietointensiivisten palvelualojen kehitystä.

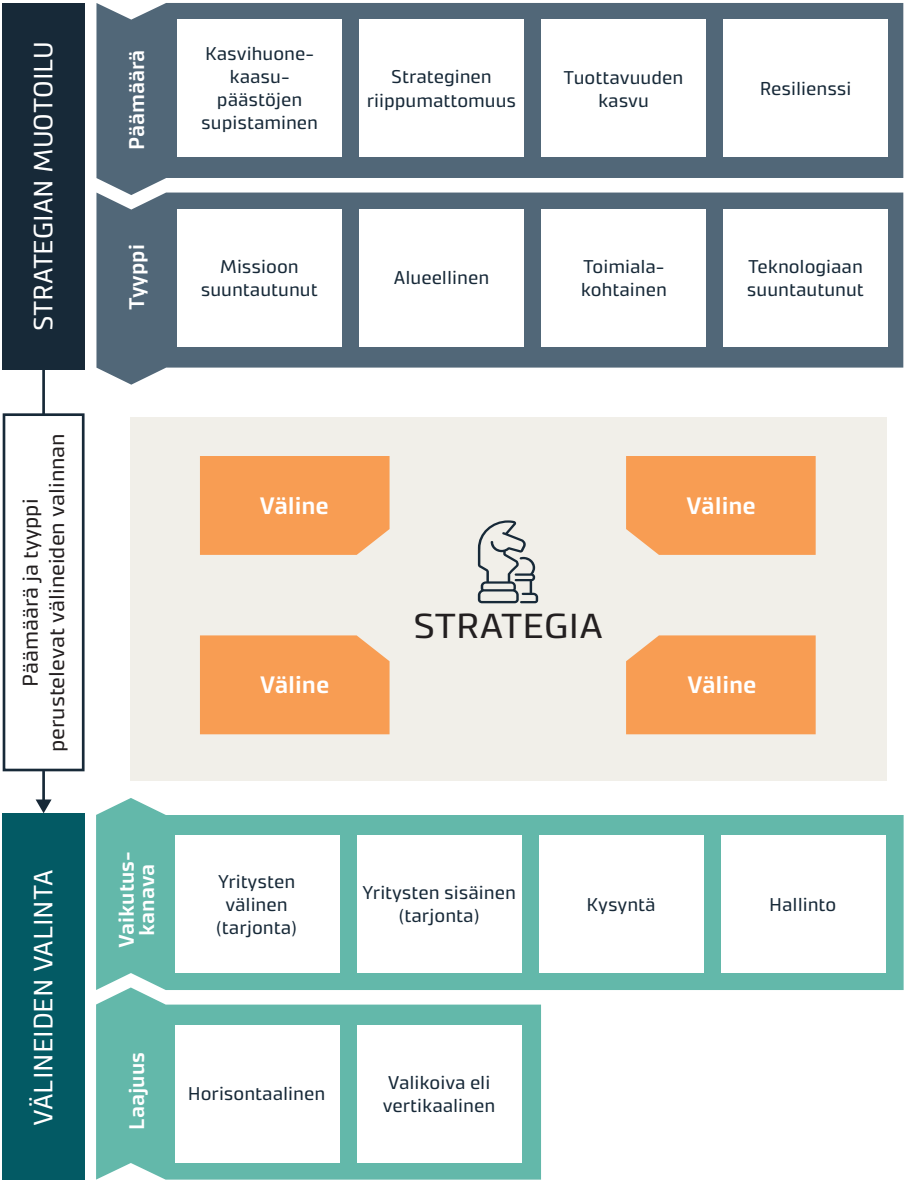
2. TEOLLISUUSPOLITIIKAN MUOTOILU JA VÄLINEISTÖ

Koska laajasti ymmärrettynä teollisuuspolitiikkaa ovat kaikki politiikkatoimet, joiden tarkoituksena on parantaa rakenteellisesti yrityssektorin suorituskkyä, sen alaan kuuluu muihinkin kuin vain teollisuusyrityksiin vaikuttavia toimia. Näin ymmärrettynä se sisältää myös politiikka-alueita, joita ei tavallisesti nimitettäisi teollisuuspolitiikaksi, kuten yritysten kilpailukykyä edistävän koulutuspolitiikan.

OECD:n julkaisema raportti (Criscuolo ym., 2022) on esittänyt kehikon, joka jäsentää teollisuuspoliittisten strategioiden ominaisuuksia (kuvio 1). Kehikon mukaan strategioiden muotoilussa olennaisia ovat päämäärät ja tyypit. Strategian päämääriä voivat olla esimerkiksi hiilineutraalisuus, (esimerkiksi koronapandemian aikana merkitykseltään korostunut) strateginen riippumattomuus, tuottavuus tai resilienssi. Tässä yhteydessä resilienssillä tarkoitetaan muun muassa talouden kykyä toipua shokeista ja kriiseistä. Strategian ”tyypillä” viitataan rajoitteisiin, joita strategian

KUVIO 1

Teollisuuspolitiikan strategioita ja välineitä.

Lähde: Criscuolo, C. ym., 2022, An industrial policy framework for OECD countries: Old debates, new perspectives (OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 127).

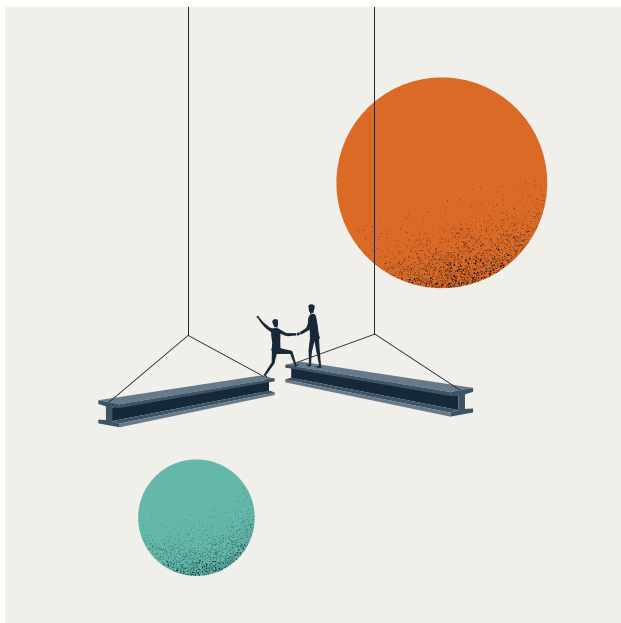

päämäärille voidaan asettaa. Tyypiltään erilaiset strategiat voivat koskea esimerkiksi vain jotakin yksittäistä toimialaa, vain jotakin missiota (kuten esimerkiksi ilmastomuutoksen torjuntaa tai vaikkapa kuulentoja), vain jotakin teknologiaa tai vain jotakin maantieteellistä aluetta.

Strategiat voivat poiketa toisistaan myös keinoiltaan. Criscuolon ym. (2022) jäsennyksessä keinot poikkeavat toisistaan vaikutuskanaviltaan, koska ne voivat olla kysynnällä ”vetämistä” tai tarjonnalla ”työntämistä”, ja koska ne voivat olla myös hallinnollisia. Tarjontaan kohdistuvilla keinoilla voidaan pyrkiä vaikutuksiin olemassa olevien yrityksen sisällä tai yrityssektorin dynamiikkaan (kuten uusien yritysten syntyyn ja vanhojen häviämiseen) kohdistuviin vaikutuksiin. Esimerkiksi verohelpotukset, yritystuet ja soveltuvan työvoiman saatavuutta edistävä koulutuspolitiikka ovat ensisijaisesti kunkin yrityksen sisäiseen toimintaan vaikuttavia instrumentteja, mutta kilpailupolitiikka vaikuttaa ensisijaisesti yrityssektorin dynamiikkaan.

Julkiset hankinnat muodostavat ilmeisimmän keinon, jolla julkinen sektori voi vaikuttaa tavaroiden ja palvelujen kysyntään. Kysynnällä ”vetämistä” edustavat myös tilanteet, joissa julkinen sektori tukee tuotekehittelyä sitoutumalla ostamaan tietyllä hinnalla vielä keksimättömän tuotteen siltä, joka pystyy sen ensimmäisenä luomaan. Esimerkiksi Yhdysvaltojen liittovaltion rahoitus koronarokotteen kehitystyölle vaikutti toisaalta tarjontaan tekemällä tällaisia ostositoumuksia ja toisaalta kysyntään, koska se antoi suoraa tukea koronarokotteisiin liittyvään tutkimus- ja kehitystyöhön (D'Souza ym., 2025). Muita kysyntään vaikuttavia politiikkatoimia ovat tuotesääntely ja kuluttajien tietoisuuden lisääminen. Hallinnollisiksi toimiksi luokitellaan esimerkiksi valtion yrityssektorin toimintaa koordinoivat politiikkatoimet sekä valtioiden relevantti kansainvälinen yhteistyö.

Kuten edellä nähtiin, teollisuuspolitiikan välineinä käytetyt toimet voidaan jäsentää myös *horisontaalisiin* ja *vertikaalisiin* eli *valikoiviin toimiin*. Horisontaaliset politiikkatoimet kohdistuvat kaikkiin yrityksiin, mutta vertikaaliset toimet on suunnattu vain jollekin yritysryhmälle. Valikointi voi tapahtua yksittäisten yritysten tasolla mutta myös esimerkiksi toimialojen, yrityssoon tai yrityksen iän perusteella. Kun puhutaan teollisuuspolitiikan paluusta, käsite rajataan yleensä tarkoittamaan valikoivaa teollisuuspolitiikkaa eli politiikkatoimia, jotka on tarkoitettu palvelemaan vain jotakin yrityssektorin osaa.

3. VALIKOIVAN TEOLLISUUSPOLITIIKAN PERINTEISET PERUSTELUT JA VASTA-ARGUMENTIT

Kenties tavanomaisin talousteorian tarjoama peruste valikoivalle teollisuuspolitiikan toimille on, että niiden avulla voidaan puuttua tuotannon *ulkoisvaikutuksiin*. Esimerkiksi ilmaston nopeutunut lämpeneminen on fossiilisten polttoaineiden käytön negatiivinen ulkoisvaikutus, joka ei näy niiden hinnoissa, jos valtio ei puutu niiden käyttöön. Siksi ilman julkisen sektorin puuttumista vihreä siirtymä edistyisi paljon hitaammin kuin mitä pidetään maapallon lämpenemisen rajoittamiseksi perusteltuna. Markkinoiden toimintaan voi liittyä myös *koordinaatio-ongelmia*: minkään yrityksen ei välttämättä kannata tehdä muutoksia toimintaansa, ennen kuin muut yritykset muuttavat omia toimintojaan, ja näin voi käydä silloinkin, kun toimintatapojen muutoksella voitaisiin päästä kaikkien kannalta parempaan lopputulokseen.

Tutkimus- ja kehitystyön tukemista voidaan perustella sekä ulkoisvaikutuksilla että koordinaatio-ongelmilla. Ulkoisvaikutuksiin vetoavan argumentin mukaan tutkimus- ja kehitystyö hyödyttää myös muita kuin sitä harjoittavaa yritystä itseään, ja siksi t&k-toimintaa harjoitetaan vähemmän kuin olisi sosiaalisesti optimaalista, jos julkinen sektori ei sitä tue. Lisäksi uusien teknologioiden kehittäminen saattaa edellyttää monien yritysten samansuuntaisia päätöksiä, jotka eivät välttämättä toteudu ilman julkisen sektorin koordinoitua.

Niin kutsuttu *infant industry* -argumentti korostaa, että jollekin maalle uudet toimialat saattavat tarvita kehittyäkseen tilapäistä suojelua ja tukea ennen kuin niistä voi tulla kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja että valtion voi siksi olla perusteltua puolustaa uusilla toimialoilla toimivia kotimaisia yrityksiä tilapäisillä tulleilla ja tuilla. Kaakois-Aasian nopeimmin vaurastuneet maat mainitaan usein esimerkkeinä tällaisen politiikan menestyksekkäästä harjoittamisesta. Vasta-argumenttina on huomautettu, etteivät kiinniottotalouksille sopivat politiikkatoimet välttämättä ole perusteltuja niitä kehittyneemmissä maissa (Criscuolo ym., 2022).

Myös kansantalouden *epäoptimaalisena pidetty toimialarakenne* voi muodostaa perustelun joitakin toimialoja tilapäisesti suosivalle teollisuuspolitiikalle. Voidaan myös huomauttaa, että julkinen sektori harjoittaa tahtomattaankin valikoivaa teollisuuspolitiikkaa, koska se on *tuomittu valitsemaan* eri yrityksiä suosivien projektien välillä. Esimerkiksi toteutettavia infrastruktuuri-investointeja valittaessa (kuten vaikkapa päätettäessä, investoiko julkinen sektori satamiin vai maantieverkostoon) päätökset hyödyttävät joidenkin toimialojen yrityksiä, mutteivat toisten (Juhász ym., 2023).

Yleisemmin voidaan todeta, että silloinkin kun valikoiva teollisuuspolitiikka olisi perusteetonta täydellisten markkinoiden tilanteessa, se voi muodostaa *second best* -ratkaisun, jos markkinat toimivat tehottomasti joka tapauksessa. Näin voi olla esimerkiksi siksi, että kilpailijamaat harjoittavat valikoivaa teollisuuspolitiikkaa tai myös siksi, että optimaalinen politiikka on toteuttamiskelvotonta epäsuosionsa vuoksi. Esimerkiksi päästötöntä tuotantoa tukeva teollisuuspolitiikka (kuten vaikkapa sähköautojen tuotannon tuki) voi olla perusteltua silloinkin, kun kasvihuonekaasupäästöihin kohdistuva verotus (esimerkiksi polttoaineiden verotuksen muodossa) näyttäisi talousteorian valossa järkevämältä politiikkatoimelta, jos haittaverojen kasvattaminen on liian epäsuosittua.

Valikoivaa teollisuuspolitiikkaa puolustettaessa huomio on usein kiinnitetty julkisella tuella toteutettuihin onnistuneisiin, yksityisten toimijoiden etukäteen kannattamattomina pitämiin hankkeisiin tai siihen, että julkisilla investoinneilla on ollut vahva rooli myös puhtaasti yksityisen sektorin tuotoksiksi miellettyissä kehityskuluissa. Usein mainittu esimerkki jälkimmäisestä tilanteesta on Kalifornian Piilaakson informaatioteknologian keskittymäksi muodostuminen, joka perustui pitkälti Yhdysvaltojen puolustusministeriön rahoitukseen (Mazzucato, 2015). Toisaalta valikoivaa teollisuuspolitiikka on kritisoitu ottamalla esimerkkejä eri maissa julkisella tuella toteutetuista epäonnistuneista hankkeista (vrt. Lerner, 2009).

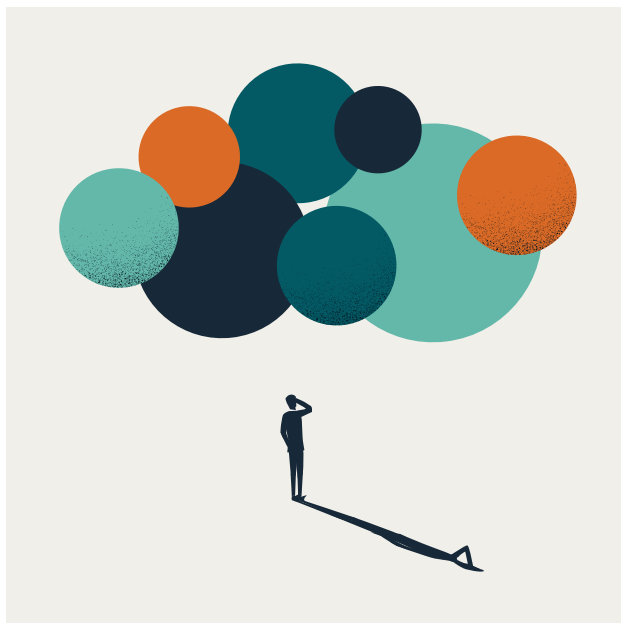
Jos valikointi tapahtuu yksittäisten yritysten tasolla, valikoivan teollisuuspolitiikan ilmeisimmät ongelmat liittyvät julkisen sektorin *asiantuntemukseen*. Yksityisten yritysten ja niitä valikoivasti tukevan julkisen sektorin välillä vallitsee väistämättä *informaation epäsymmetria*, ja esimerkiksi julkisen sektorin valitessa tuettavia riskipitoisia tutkimus- ja kehityshankkeita niitä toteuttavat yrityksen kykenevät yleensä arvioimaan hankkeittensa onnistumistodennäköisyyksiä julkisen sektorin toimijoita paremmin (Juhász & Lane, 2024). Lisäksi julkisen sektorin toimijoiden voi olla yksityisiin yrityksiin verrattuna vaikeampaa pitää kiinni toimintansa ajallisesta *johdonmukaisuudesta* (Hyytinen, 2025). Tämä ongelma ilmenee esimerkiksi silloin, kun parhaaksi katsottu teollisuuspolitiikka edellyttää tukea hankkeille, jonka hyödyllisyys tai vahingollisuus paljastuu vain vähitellen. Tällöinärkevin strategia saattaa edellyttää suosittujen mutta vahingollisiksi osoittautuneiden hankkeiden tuen lakkauttamista, mikä voi olla poliittisille toimijoille vaikeampaa kuin yrityksille.

Teollisuuspolitiikan *kaappaamisen mahdollisuus* liittyy läheisesti ajallisen johdonmukaisuuden ongelmaan. Kuten Hyytinen (2025) huomauttaa, tulevat yrittäjät tai tulevaisuudessa perustettavat yritykset eivät voi vaikuttaa päätöksentekijöihin markkinoilla jo toimivien yritysten tavoin, ja siksi markkinoilla olevat yritykset voivat yrittää muuttaa teollisuuspoliittisia tavoitteita siten, ettei politiikka enää palvele markkinoiden uusiutumista.

Criscuolo ym. (2022) suosittelee teknologisiin murroksiin tähtäävän teollisuuspolitiikan työkaluiksi ensisijaisesti kysyntäpuolen instrumentteja tarjontapuolen instrumenttien sijasta, koska edellä mainitut ongelmat ovat vähäisempiä niiden kohdalla. Edellä kysyntäpuolen politiikkatoimesta mainittiin esimerkkinä Yhdysvaltojen liittovaltion rahoitus koronarokotteen kehitystyölle. Suoran rahallisen tuen ohella liittovaltio teki vuonna 2020 useiden lääkeyritysten kanssa sitoumuksia, joissa se

sitoutui ostamaan toimivaa koronarokotetta tietyn määrän edellyttäen, että yritys kykenisi toimittamaan sitä määrääikaan mennessä (D'Souza ym., 2025). Tällaisia sitoumuksia laadittaessa ei ole tarpeen ottaa kantaa esimerkiksi siihen, kannattaisiko rokotteen kehitystyö suunnata ensisijaisesti (myöhemmin toimiviksi osoitautuneisiin) mRNA-rokotteisiin vai joihinkin perinteisempiin rokotteisiin. Samaan tapaan esimerkiksi valtion sitoumus ostaa tietty määrä kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttamattomalla tavalla tuotettua sähköä markkinahintaa korkeammalla hinnalla voisi antaa yrityksille mahdollisuuden valita, millaisen teknologian avulla päästötöntä sähköä kannattaa ensisijaisesti tuottaa.

4. TEOLLISUUSPOLITIIKAN PALUU 2020-LUVULLA

Viime vuosina valikoiville teollisuuspoliittisille toimille on syntynyt myös uusia perusteluja. Koronakriisin aikaiset arvoketjujen häiriöt osoittivat, että markkinaehtoisesti syntyneet monimutkaiset kansainväliset arvoketjut voivat olla kriisiaikoina uhka huoltovarmuudelle ja yleiselle hyvinvoinnille (Ali-Yrkkö ym., 2021). Myös maailman-kaupan kasvun hiipuminen, työikäisen väestön määrän supistuminen sekä vihreän siirtymän ja digitalisaation vaatimat valtaiset investoinnit voivat puoltaa valikoivaa teollisuuspolitiikkaa.

Työn tuottavuuden kasvu on vuoden 2008 finanssikriisin jälkeisenä aikana ollut Euroopan unionissa heikompaa kuin Yhdysvalloissa (Draghi, 2024), ja Suomessa lisäksi heikompaa kuin tärkeimmissä Euroopan unioniin kuuluvissa verrokkimaissa (Tuottavuuslautakunta, 2024). Draghin raportissa huomautetaan, että Euroopan unionissa toimialarakenne on ollut staattisempi kuin Yhdysvalloissa. Kun

Yhdysvalloissa tutkimus- ja kehitystoimintaa eniten harjoittavat yritykset ovat tällä vuosisadalla vaihtuneet auto- ja lääkealan yrityksistä ensin ohjelmisto- ja elektroniikka-alan yrityksiksi ja sitten uudemman digitaalisen teknologian yrityksiksi,

Euroopassa eniten tutkimus- ja kehitystoimintaa harjoittavat yritykset ovat olleet pysyvästi autovalmistajia.

Euroopan unionissa toimialarakenne on ollut staattisempi kuin Yhdysvalloissa.

Draghi selittää alhaiseen tuottavuuteen johtanutta staattista toimialarakennetta julkisen t&k-rahoituksen tehotomalla suuntaamisella - kuten sillä, että rahoitus on sirpaleista ja sillä, ettei rahoitusta ole kohdistettu riittävässä

määrin murroksellisiin innovaatioihin - sekä eurooppalaisen hallinnon ja sääntelyn monimutkaisuudella. Muita Draghin luettelemia ongelmia ovat mm. rahoitusmarkkinoiden heikko toiminta, joka ajaa lahjakkaita innovaattoreita hakemaan rahoitusta Yhdysvalloista Euroopan sijasta, energian korkea hintataso sekä uusi kansainvälinen toimintaympäristö, jossa Eurooppa ei voi enää turvallisuuspolitiikassaan nojautua Yhdysvaltojen tukeen.

Myös kilpailijamaiden toiminta perustelee valikoivaa teollisuuspolitiikkaa Suomessa ja Euroopan unionissa. EU:n tärkeimpien kilpailijoiden joukossa Kiina on selkeimmin ja pisimpään harjoittanut valtiontukiin perustuvaa teollisuuspolitiikkaa, jonka tavoitteena on ollut entistä vahvempi asema ja aiempaa suurempi omavaraisuus avainteknologioissa. Lisäksi myös toisten EU-maiden harjoittama kotimaisten yritysten suosiminen voi olla ongelmallista etenkin EU:n pienten jäsenmaiden näkökulmasta.

Myös kilpailijamaiden toiminta perustelee valikoivaa teollisuuspolitiikkaa Suomessa ja Euroopan unionissa.

Vuonna 2009 solmittu Lissabonin sopimus, viralliselta nimeltään Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus, sisälsi useita sisämarkkinoiden sääntöihin tehtyjä poikkeuksia, jotka sallivat tietyissä olosuhteissa valtiontuet oman maan yrityksille. Sen mukaan tällaista hyväksyttävää tukea olisi esimerkiksi tuki ”Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen” (107 artikla, kohta 3(b)). Tätä poikkeusta on käytetty

oikeuttamaan useamman EU-maan yhdessä toteuttamia hankkeita (niin sanottuja IPCEI-hankkeita), jotka liittyvät elektroniikkaan, tietotekniikkaan, lääketieteeseen ja vetytalouteen.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen yritystukisäädöksiä on täsmennetty niin sanotulla yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella (Euroopan komissio, 2014). Siinä sallitaan useita eri tyyppisiä olevia valikoivan teollisuuspolitiikan välineinä käytettyjä valtiontukia, kuten alueelliset tuet ja pk-yritysten tuet. Euroopan komission mukaan vuonna 2023 valtiontuot olivat 186,8 miljardia euroa eli noin 1,1 prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta. Koska Suomen kaltaisilla pienillä EU-mailla ei ole realistisia mahdollisuuksia menestyä suurten jäsenmaiden kanssa esimerkiksi suurten investointien houkuttelemiseksi myönnettävissä tuissa, EU-tason tuet ovat periaatteessa Suomen kannalta tällaisia kansallisia yritystukia parempi vaihtoehto. Suomi on kuitenkin menestynyt esimerkiksi ”*Next Generation EU*”-tukiohjelman tarjoaman rahoituksen jaossa heikosti.

Euroopan unionin vuonna 2020 päättämää ”*Next Generation EU*”-tukiohjelmaa perusteltiin koronapandemiasta toipumisella, mutta sitä voidaan luonnehtia ensisijaisesti valikoivan teollisuuspolitiikan ohjelmaksi, koska sen tavoitteiksi on määriteltä mm. vihreän siirtymän ja digitalisaation edistäminen. Suomen saantia ”*Next Generation EU*”-tukiohjelmasta pienentää se, että Suomi on vapaaehtoisesti päättänyt ottaa vastaan vain suoria avustuksia, muttei lainaa tukiohjelman rahoitusta jakavan elpymis- ja palautumistukivälineen kautta. Myös avustusten osalta Suomen saanti ohjelmasta (0,71 prosenttia vuoden 2023 bruttokansantuotteesta) on kuitenkin varsin pieni esimerkiksi Espanjan tai Kreikan saantiin verrattuna (näille vastaavat BKT-osuudet ovat 5,33 prosenttia ja 8,09 prosenttia).¹

Bidenin presidenttikaudella myös Yhdysvallat ryhtyi tukemaan entistä voimakkaammin omaa teollisuuttaan vapaakaupan periaatteista poikkeavalla tavalla. Bidenin hallinnon keskeisiä teollisuuspoliittisia lakihankkeita olivat *Infrastructure Investment and Jobs Act*, jolla säädettiin liittovaltion laaja-alaisesta rahoituksesta infrastruktuuri-investoinneille, mikrosiru- ja tiedelaki (*Chips and Science Act*) ja inflaationhilitäälaki (*Inflation Reduction Act*). Kaksi jälkimmäistä lakia edustivat vapaakauppaan huonosti sopivaa valikoivaa teollisuuspolitiikkaa.

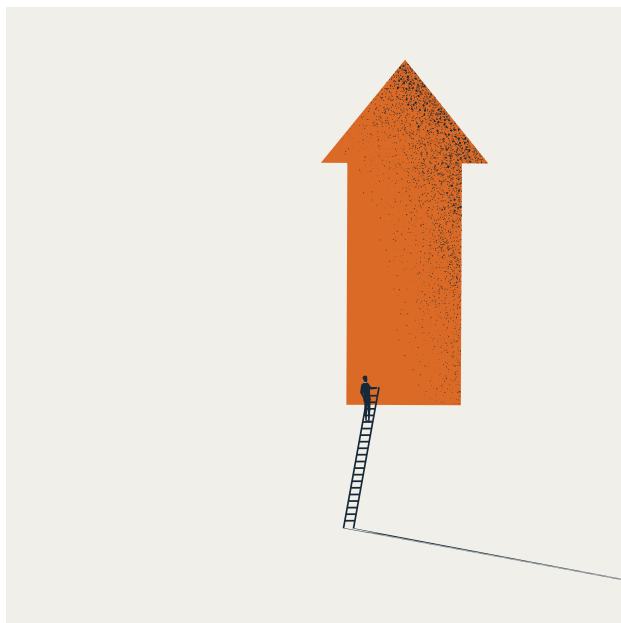
¹ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html (9.8.2025)

Mikrosiru- ja tiedelailla säädettiin valtiontuesta puolijohteiden tuotannolle Yhdysvalloissa. Elokuussa 2022 hyväksytty inflaationhillintälaki mahdollisti vihreää siirtymää edistävien investointien verotukia ja verohelpotuksia. Se sisälsi paikallisen tuotannon vaatimuksia: alkuperäisessä muodossaan laki esimerkiksi tarjosi tukea sähkökäyttöisten henkilöautojen ostajille mutta vain, jos auto oli valmistettu Pohjois-Amerikassa ja jos myös auton osien alkuperämaat sopii lain asettamiin rajoitteisiin. Vaatimuksia tosin lievennettiin myöhemmin (Bown, 2023). Yhdysvaltojen nykyisen hallinnon protektionistinen tullipoliittikka suosii kotimaista tuotantoa vielä voimakkaammin kuin inflaationhillintälain kaltaiset, rajatut protektionistiset toimet, ja tällä hetkellä on vaikea arvioida, miten paljon Yhdysvallat tulee rajoittamaan ulkomaankauppaansa tulevaisuudessa.

Viime vuosina Euroopan unioni on toteuttanut useita vastaavanlaisia vihreää siirtymää tai huoltovarmuutta edistäviä teollisuuspoliittisia toimia. Venäjän hyökättyä Ukraina helmikuussa 2022 Euroopan unioni laati RePowerEU -suunnitelman, jonka päämääränä oli vapauttaa EU-maat fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä. Euroopan komissio on myös esittänyt Euroopan vihreän kehityksen ohjelman osana teollisuussuunnitelman (*Green Deal Industrial Plan*), joka sekä mukauttaa kansallisia yritystukia koskevia sääntöjä että ehdottaa uusia EU-tukia nettonollateknologian aloille eli ilmastoneutraaliin tuotantoon (Euroopan komissio, 2023). EU on myös puuttunut mahdollisiin puolijohteiden tuotantoketjujen häiriöihin sirusäädöksellä (*Chips act*), joka sallii tietyin edellytyksin valtiontuen puolijohteita tuottaville tuotantolaitoksille (Euroopan parlamentti ja neuvosto, 2023, 16 artikla).

Vihreän siirtymän ja huoltovarmuuden edistäminen yritystuilla edustaa (kuviossa 1 tarkoitettussa mielessä) tarjonnalla ”työntämistä”. Tällaisten tarjontaan kohdistuvien toimien lisäksi vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmaan sisältyy myös kysynnällä ”vetäviä” toimia. Esimerkiksi *kriittisiä raaka-aineita koskeva asetus* (Euroopan parlamentti ja neuvosto, 2024a) määrittelee tavoitetasot EU:ssa louhittujen malmien ja EU:ssa tuotettujen muiden keskeisten raaka-aineiden osuuksille EU:n koko kulutuksesta, ja *nettonollatuotantoa koskeva asetus* (Euroopan parlamentti ja neuvosto, 2024b) asettaa viitearvon nettonollateknologian EU:ssa tapahtuvan tuotannon osuudelle EU:n koko kulutuksesta. Viitearvoihin pyritään pääsemään mm. julkisten hankintojen avulla.

5. KILPAILUKYKYSTRATEGIA EUROOPAN UNIONILLE

Euroopan komission kuluva vuoden alussa julkistama *kilpailukykykompassi* (Euroopan komissio, 2025a) pohjaa Mario Draghin komission toimeksiannosta tekemään raporttiin (Draghi, 2024), mutta siihen on otettu syötteitä myös Enrico Lettan yhteismarkkinoiden loppuunsaattamista koskevasta raportista (Letta, 2024). Draghin raportti esittää Euroopan unionille entistä vahvempia valikoivan teollisuuspolitiikan toimia, ja se jäsentyy kahteen osaan.

Draghin raportin osassa A esitetään ”kilpailukykystrategia”, joka kuuluu suurelta osin laajasti ymmärretyn teollisuuspolitiikan alaan ja jonka jäsenyys on osin identtinen taulukkoon 1 kirjattujen, kilpailukykykompassin mukaisten ”tarvittavien muutosten” jäsenyyksen kanssa. Raportti esittää massiivisia investointeja muun muassa tutkimus- ja kehitystyöhön, puhtaaseen energiaan sekä puolustukseen. Osa B sisältää toimialakohtaisia teollisuuspoliittisia suosituksia sekä

horisontaalisia politiikkatoimia, jotka liittyvät innovaatioiden edistämiseen, koulutukseen, yksityisen ja julkisen rahoituksen saatavuuteen, kilpailupolitiikkaan ja hallinnon kehittämiseen.

Draghin raportin mukaisten investointien rahoitus edellyttäisi noin 750–800 miljardin suuruista vuosittaista investointien kasvua. Tämä olisi osin peräisin julkiselta ja osin yksityiseltä sektorilta. Yksityisen sektorin rahoitusta voitaisiin kasvattaa kohentamalla pääomamarkkinaunionin toimintaa ja vähentämällä nykyisten rahoitusmarkkinoiden sirpaleisuutta. Draghin raportti puolustaa myös Suomessa epäsuosittuja euroalueen yhteisiä velkakirjoja eli niin sanottuja ”eurobondeja” julkisen investointirahoituksen lisäämisen välineenä.

Euroopan komission kilpailukykykompassi sisältää vähemmän konkreettisia ehdotuksia kuin sen taustalla vaikuttavat Lettan ja Draghin raportit. Myös kilpailukykykompassi ehdottaa EU-rahoitusta investoinneille mutta se ei esitä niille yhtä suurta budjettia kuin Draghin raportti. Monien tavoitteiden kohdalla kompassi tyytyy yksityiskohtaisten ehdotusten sijasta esittämään lainsäädäntöhankkeita, joiden avulla tavoitteiden toteutustapa täsmennettäisiin myöhemmin.

Kompassin jäsennyksessä esitetään kolme kilpailukyvyn parantamiseen tähtäävää *välttämätöntä muutosta* sekä viisi horisontaalista edellytystä, jotka edistävät kilpailukykyä kaikilla toimialoilla. Nämä muutokset ja edellytykset on koottu taulukkoon 1.

Taulukossa 1 ensimmäisen välttämättömän edellytyksen muodostaa *innovaatiokuilun umpeen kurominen*. Tätä tavoitetta edistävinä toimina kompassissa mainitaan mm. uusi lainsäädäntö, joka edistää uusien yritysten perustamista ja laajentumista sekä innovatiivisten yritysten pääsyä käsiksi tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureihin. Pien- ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia hyödyntää yhteismarkkinoita pyrittäisiin helpottamaan myös luomalla (EU-maiden nykyisten 27 erilaisen oikeusjärjestyksen rinnalle) erityinen 28. *oikeusjärjestys*, joka yhtenäistäisi yrityksiin kohdistuvan sääntökokonaisuuden.

Myös yritysten rahoituksen saantia pyritään helpottamaan, ja rahoitusta pyritään keskittämään vaikutuksiltaan merkittäviin ja suuririskisiin projekteihin sekä joukkoon uusia kasvun vatureita. Näitä ovat mm. kvanttiteknologia, biotalous ja avaruusala. Kompassi esittää myös laskenta- yms. infrastruktuurien kehittämistä sekä uuden teknologian leviämisen edistämistä mm. julkisen sektorin digitalisoinnilla.

TAULUKKO 1

Välttämättömät muutokset ja horisontaaliset edellytykset EU:n kilpailukykykompassin mukaan

VÄLTÄMÄTTÖMÄT MUUTOKSET

Innovaatiokuilun umpeen kurominen

Vähähiilistämiseen ja kilpailukykyyn tähtäävä yhteinen etenemissuunnitelma

Liiallisen riippuvuuden vähentäminen ja turvallisuuden lisääminen

HORISONTAAISET EDELLYTYKSET

Sääntely-ympäristön yksinkertaistaminen, taakan keventäminen sekä nopeuden ja joustavuuden edistäminen

Sisämarkkinoiden tarjoamien mittakaavaetujen maksimaalinen hyödyntäminen poistamalla esteitä

Rahoitus säästö- ja investointiunionin ja EU:n uudelleenkohdennetun talousarvion kautta

Osaamisen ja laadukkaiden työpaikkojen edistäminen niin, että samalla varmistetaan sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Parempi politiikan koordinointi EU:n ja kansallisella tasolla

Toisena välttämättömänä muutoksena kilpailukykykompassi pitää päästövähennyksiin ja kilpailukykyyn tähtäävää yhteistä etenemissuunnitelmaa (*joint roadmap for decarbonization and competitiveness*). Tähän liittyviä toimia ovat muun muassa energian hinnan alentaminen, tuki vihreän siirtymän varhaisille toimijoille ja haavoittuvimmissa asemissa oleville energiaintensiivisille toimialoille, sekä päästökauppajärjestelmään tehtävät korjaukset. Tavoitteita edistämään on sittemmin perustettu myös Euroopan unionin puhtaan teollisen kehityksen ohjelma (*Clean Industrial Deal*), jonka tarkoituksena on alentaa energian hintatasoa ja edistää kiertotaloutta. (Euroopan komissio, 2025b).

Kompassi painottaa *teknologianeutraalisuuden* merkitystä kilpailukyvyille. Energiantuotannon kohdalla teknologianeutraalisuus merkitsee, että päästöttömän energian eri muotoja ollaan valmiita tukemaan samalla tavalla.

Kolmas välttämätön muutos on *liiallisen riippuvuuden vähentäminen ja turvallisuuden lisääminen*. Kompassi painottaa ulkomaankaupan sekä EU:n ja sen ulkopuolisten maiden kanssa tehtyjen kauppasopimusten merkitystä mutta toteaa myös, että EU:n kauppasuhteisiin liittyy riskejä etenkin silloin, kun kauppakumppanit harjoittavat epäreilua kilpailua tai luovat tarkoituksellisesti ylikapasiteettia ja strategisia riippuvuuksia. Yhtenä ratkaisuna näihin ongelmiin nähdään eurooppalaisen tuotannon suosiminen strategisten alojen ja teknologioiden kohdalla julkisissa hankinnoissa. Raportti korostaa myös EU:n pirstaloituneen puolustusteollisuuden kehittämistä ja hybridiuhkien torjuntaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön avulla.

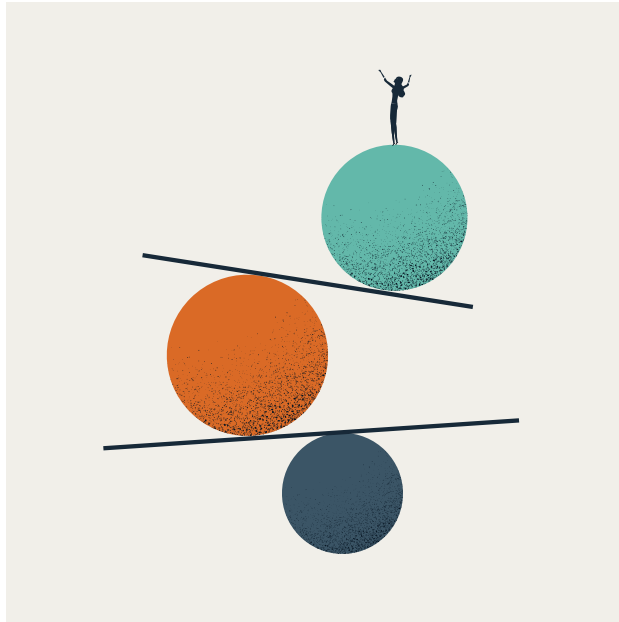
Edellä kuvatut välttämättömät edellytykset sisältävät kaikkiin kuviossa 1 mainittuihin päämääriin kohdistuvia elementtejä ja niiden vaikutuskanavina toimivat kaikki kuviossa 1 mainitut kanavat, eli tarjonnalla työntäminen (esim. t&k -toiminnan tuki), kysynnällä vetäminen (esim. julkiset hankinnat) ja hallinnolliset uudistukset. Välttämättömät edellytykset ovat kuvion 1 mielessä laajuudeltaan valikoivia.

Taulukon 1 mukaisesti kompassi esittää myös joukon kilpailukyvyn horisontaalisia edellytyksiä. Se asettaa määrällisiä tavoitteita niistä ensimmäiselle eli sääntely-ympäristön yksinkertaistamiselle. Sen mukaan kaikkien yritysten raportointitaakkaa kevennettäisiin vähintään 25 prosenttia ja pk-yritysten raportointitaakkaa vähintään 35 prosenttia. Kompassi ei kuitenkaan täsmennä, miten näihin tavoitteeseen päästäisiin.

Tavoitteista toinen ja kolmas, sisämarkkinoiden mittakaavaetujen hyödyntämisen esteiden poisto sekä *säästö- ja investointiunioni*, vastaavat Lettan sisämarkkinoiden täydellistämistä koskeneen raportin tavoitteita. Kilpailukykykompassin mukaan yrityksille on EU:ssa usein tarjolla rahoitusta vain pankkisektorin välityksellä muttei oman pääoman tai riskipääoman muodossa. Säästö- ja investointiunionin tavoitteena on parantaa EU:n pääomamarkkinoiden toimintaa ja riskipääoman saataavuutta etenkin startup- ja scaleup- yrityksille.

Tavoitteista viimeistä, politiikan parempaa koordinoitua EU:n ja kansallisella tasolla, aiotaan edistää uudella *kilpailukykyyn koordinoituväliseellä*, joka pyrkisi sovittamaan yhteen EU-maiden teollisuus- ja tutkimuspolitiikkaa. Koordinaatioväline toteuttamista tuettaisiin uudella *kilpailukykyrahastolla*, jonka myöntämä rahoitus on tarkoitettu kytkeä EU:n ja kansallisen tason toimijoiden yhdessä laatimiin suunnitelmiin.

Horisontaalisten edellytysten joukossa neljäs eli työmarkkinoita koskeva tavoite - ”Osaamisen ja laadukkaiden työpaikkojen edistäminen niin, että samalla varmistetaan sosiaalinen oikeudenmukaisuus” - poikkeaa eniten Suomen kilpailukykystrategian tavoitteista. Molemmat dokumentit painottavat osaamisen ja koulutuksen merkitystä, mutta kun Suomen kilpailukykystrategiassa viitataan hallituksen työmarkkinauudistuksiin, joissa työllisyysastetta pyritään nostamaan ensisijaisesti tekemällä työvoiman ulkopuolella olemisesta vähemmän houkuttelevaa, kilpailukykykompassissa painotetaan työelämän houkuttelevuutta lisääviä toimia. Kilpailukykykompassissa todetaan: ”Työmarkkinoille osallistumisen ja tuottavuuden lisääminen riippuu pitkälti oikeudenmukaisista työoloista ja työehdoista, asiallisista palkoista, työ- ja yksityiselämän tasapainosta sekä kohtuuhintaisen ja laadukkaan lastenhoidon ja pitkäaikaishoidon saatavuudesta.” Kompassi painottaa myös komission ja työmarkkinaosapuolten välistä yhteistyötä laadukkaisiin työpaikkoihin johtavan etenemissuunnitelman laatimisessa.

6. SUOMEN TEOLLISUUSPOLIITTINEN STRATEGIA

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan ”hallitus laatii vaalikauden alussa pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen strategian, joka sisältää vientiteollisuudelle olennaiset politiikkakokonaisuudet, kuten logistiikan” (Valtioneuvosto, 2023). Strategia julkaistiin viime vuoden lopulla työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuna (Strategian ohjausryhmä, 2024). Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa valmistellut työryhmä (2024) täsmentää strategian t&k-rahoitusta koskevia linjauksia.

Strategia kokoaa yhteen toimenpiteet ja tavoitteet, joita on ehdotettu aiemmin julkistetuissa politiikka-asiakirjoissa. Se ei siksi muodostakaan yhtä kiinteää kokonaisuutta kuin suurelta osin Draghin (2024) esittämiin näkemyksiin pohjaava EU:n kilpailukykykompassi. Monien EU:n kilpailukykykompassin ehdotusten tavoin myös useat Suomen strategian ehdotuksista on kuvattu niin yleisluontoisesti, että niitä

voidaan pitää lähinnä poliittisina tavoitteina eikä toimentasuosituksina. Strategiassa esitellyt politiikkatoimet ovat suurelta osin jo toteutettuja toimia tai toimia, joita on ehdotettu aiemmissa politiikka-asiakirjoissa, eikä se muodostakaan yhtä koherenttia kokonaisuutta kuin kilpailukykykompassi tai siihen vaikuttanut Draghin raportti. Lisäksi ehdotusten joukossa on strategisluontoisten, talouteen pysyvästi vaikuttavien toimien ohella myös vaikutukseltaan selkeästi tilapäisiä politiikkatoimia. Tällaisia ovat esimerkiksi EU:n tilapäiseen, Venäjän Ukrainassa käymään hyökkäyssotaan liittyvään kriisipuitteeseen (TCTF-puitteeseen) liittyvät ehdotukset.

Strategia nimeää Suomen ongelmiksi muun muassa kansainvälisen toimintaympäristön muutokset, heikon tuottavuuskehityksen, viennin heikon kehityksen, negatiivisen vaihtotaseen ja julkisen sektorin velkaantumisen. Strategian mukaan ongelmien taustatekijänä on, ettei Suomi ole kyennyt hyötymään uusista teknologiamahdollisuuksista eikä skaalaamaan uusia avauksia verrokkimaiden tavoin.

Strategian avainkysymyksiksi nostetaan investointien saaminen Suomeen, vakiintuneiden teollisuudenalojen uudistaminen, uusien kasvualojen vahvistaminen ja osaajien saatavuuden varmistaminen. Strategian tavoitteet on esitetty taulukossa 2.

TAULUKKO 2

Suomen teollisuuspoliittisen strategian tavoitteet

- 1.** Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi

- 2.** Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi

- 3.** Kasvatamme arvonlisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan

- 4.** Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista

- 5.** Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet

- 6.** Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittymiin

- 7.** Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden

6.1. Horisontaalista vai valikoivaa teollisuuspolitiikkaa?

Kuten edellä todettiin, Euroopan unionin kilpailukykykompassin tavoitteet ja politiikkatoimet on selkeästi jäsennetty valikoiviin, eri toimialojen yrityksiä eri tavoin kohteleviin *välttämättömiin muutoksiin* ja kaikkia yrityksiä koskettaviin *horisontaalisiin* edellytyksiin. Strategian ohjausryhmä (2024) ei tee horisontaalisten ja vertikaalisten elementtien merkitystä yhtä selväksi.

Hallitusohjelman mukaisesti teollisuuspoliittinen strategia esittää, että sen päähuomio olisi vientiteollisuudessa ja että se perustuisi **”ensisijaisesti horisontaalisiin, uudistumista tukeviin toimenpiteisiin**, joilla kohennetaan teollisuuden yleisiä toimintaedellytyksiä ja vaikutetaan yritysten toimintaympäristöön toimialasta riippumatta”. Myös Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa valmistellut työryhmä (2024) painottaa teknologia- ja toimialaneutraalisuutta yhtenä kymmenestä TKI-järjestelmän kehittämisen periaatteena.

Strategia keskittyy kilpailukykykompassiin verrattuna suuremmalta osin horisontaalisiin toimiin, mutta esimerkiksi taulukon 2 kohta 5 sisältää toimialakohtaisia eivätkä yritysten yleistä toimintaympäristöä vahvistavia tavoitteita.

Strategia myös esittelee luettelon teknologioista, joihin kohdistuvat investoinnit ”voidaan nähdä Suomessa strategisina investointena kilpailukykyymme.” Näitä aloja ovat muun muassa kvanttiteknologia, radioverkko- tai konnektiveettiteknologia sekä tekoäly. Perusteena tehdyille valinnoille strategia viittaa muun muassa Tekoäly 4.0 -ohjelman työhön (Tekoäly 4.0 -ohjelman alatyöryhmät & Demos Helsinki, 2022), teknologianeuvottelukunnan raporttiin (Teknologianeuvottelukunta, 2021) ja VTT:n julkaisuun *Lupaavimmat teknologiat* (VTT, 2022). Myös Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa valmistellut työryhmä (2024) esittää strategisia valintoja tarkastellessaan, että lyhyellä tähtäimellä valinnat on jo tehty. Sen mukaan pidemmällä tähtäimellä valintoja on tarkoitus tunnistaa ”osallistavassa ja avoimessa prosessissa”, jonka luonnetta ei kuvata kovinkaan yksityiskohtaisesti.

Hyytinen (2025) on kiinnittänyt huomiota siihen, ettei teollisuuspoliittisessa strategiassa lueteltujen Suomelle lupaavien teknologian osa-alueiden valinta perustu mihinkään varsinaiseen analyysiin siitä, miksi Suomella olisi valituilla aloilla kilpailuetu relevantteihin verrokkimaihin verrattuna. Esimerkiksi julkaisussa *Lupaavimmat*

teknologiat VTT (2022) esittää, että ”alat on valittu suomalaisen tutkimuskentän huippuasiantuntijoiden haastatteluiden ja näkemysten avulla pohjautuen useisiin viimeaikaisiin selvityksiin ja raportteihin.” Tässä yhteydessä mainitut selvitykset ja raportit ovat kuitenkin luonteeltaan politiikka-asiakirjoja eivätkä varsinaisia tutkimuksia, ja myös niissä suositeltujen teknologian osa-alueiden valinnan kriteerinä toimivat lähinnä asiantuntijamielipiteet eivätkä mitkään varsinaiset tutkimukset. Suositukset eivät perustu esimerkiksi analyysieihin siitä, millä aloilla suomalaiset yritykset olisivat tehneet poikkeuksellisen paljon patentoituja keksintöjä tai minkä alojen suomalaiset tutkijat olisivat saaneet poikkeuksellisen paljon viittauksia julkaisuihinsa.

Strategian horisontaalisen ja valikoivien elementtien suhde jää hivenen epäselväksi myös Suomen EU-tavoitteiden kohdalla. Strategiassa esitetään tavoitteena olevan, että ”EU:n teollisuuspolitiikka pyrkii lähtökohtaisesti kaikkien sektorien yleistä toimintaympäristöä vahvistaviin horisontaalisiin toimiin”. Toisaalta strategia toteaa esimerkiksi EU:n puhtaan teollisen kehityksen ohjelmaa (Clean Industrial Deal) tarkastellessaan, että ”digitaalisen ja puhtaan siirtymän tavoitteet säilyvät keskeisinä EU-investointien suuntaamisessa.” Ei olekaan täysin selvää, missä määrin strategiassa pyritään edistämään Euroopan unionin teollisuuspolitiikan horisontaalisuutta ja missä määrin valikoivuutta.

Seuraavassa tarkastellaan Taulukkoon 2 jäsennettyjä teollisuuspoliittisen strategian tavoitteita hivenen yksityiskohtaisemmin.

6.2. Investoinnit

- 1. Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi ja*
- 2. Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi*

Strategian mukaan tavoitetta 1) edistetään toisaalta hallinnollisilla uudistuksilla ja toisaalta investointien suoralla tuella. Hallinnollisiin uudistuksiin Orpon hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvä ”yhden luukun malli”, jossa investointien edellyttämien lupien haku tapahtuu ”keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta” (Valtioneuvosto, 2023). Uusina toimenpiteinä mainitaan mm. sääntelykokeilut ja innovaatioympäristön kehityksen seurannan vahvistaminen.

Investointiympäristön tukea ja julkisen rahoituksen tehostamista olisivat muun muassa uudistetun Tesi-konsernin eli Suomen teollisuussijoituksen toiminnan käynnistäminen ja sen roolin vahvistaminen, investointinyrkki, Finnveraa koskevan lain-säädännön uudistus sekä elinvoimakeskusten perustaminen. Myös esimerkiksi kasvuriihi-valmisteluryhmä eli niin kutsuttu Murron työryhmä esitti Suomen Teollisuussijoituksen sijoituspääoman kasvattamista sekä valtion sijoitustoiminnan kohdistamista entistä enemmän ei-listattuihin kasvuyrityksiin (Kasvuriihi-valmisteluryhmä, 2025).

Edellä esitetyistä tavoitteista Tesi-konsernin toiminta edustaa osin tai kokonaan valikoivaa teollisuuspolitiikkaa. Sen uuden strategian tiivistelmässä todetaan: ”pääomia suunnataan hallitusohjelman mukaisesti alueille, joissa hallitusohjelman ja muut teollisuuspoliittiset linjaukset toteutuvat ja joissa ei ole riittävästi yksityistä rahoitusta hallituksen tavoitteisiin nähden” (Suomen teollisuussijoitus, 2025).

Teollisuuspoliittisessa strategiassa esitetään yhtenä EU-poliittisena tavoitteena olevan investointipolitiikan kehittäminen niin, että kansallisia valtiontukia kyetään vähentämään ja tukivälineet perustuvat kilpailuun laadulla. Myös useiden EU-maiden IPCEI-hankkeiden osalta strategia toteaa Suomen tavoitteena olevan, että hankkeilta vaadittaisiin teollisuuden uusiutumisen palvelemista ja ettei IPCEI-rahoitusta vastaisuudessaakaan voitaisi käyttää taantuvan teollisuuden säilyttämiseen. Ei kuitenkaan ole täysin selvää, miten kansallisten valtiontukien supistamisen tavoite ja Suomen teollisuussijoituksen roolin vahvistamisen tavoite sopivat yhteen.

6.3. Tutkimus ja kehitystoiminta sekä aineeton pääoma

- 3.** *Kasvatamme arvonalisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan ja*
- 4.** *Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista*

Konkreettisimpia strategiassa mainittuja tutkimus- ja kehitystoimintaa edistäviä politiikkatoimia ovat vuoden 2023 alussa voimaan astunut *t&k-rahoituslaki* sekä *tutkimus- ja kehitystoiminnan yhdistelmävähennys*. Rahoituslain mukaan valtion bruttokansantuotteeseen suhteutettu t&k-rahoitus nousee vuoteen 2030 mennessä 1,20 prosenttiin edellyttäen, että yksityisen t&k-rahoituksen määrä on vähintään kaksi kolmasosaa t&k-toiminnan kokonaismenoista. Vuoden 2023 alussa käyttöön otettu t&k-toiminnan yhdistelmävähennys oikeuttaa yrityksen vähentämään verotuksessa 50 prosenttia tutkimus- ja kehittämistoiminnan kustannuksista. Valtion 1,2 prosentin t&k-rahoituksen tavoite koskee suoraa t&k-rahoitusta, eikä verovähennysten välityksellä toteutettua t&k-tukea lasketa sen osaksi (Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa valmistellut työryhmä, 2024).

Strategia esittää, että yhä laajemman joukon yrityksiä tulisi ”panostaa aineettomiin hyödykkeisiin”. Tätä tavoitetta edistävänä harkittavana uutena toimenpiteenä on mm. uuden t&k-verovähennyksen laajentaminen niin, että vähennystä voitaisiin käyttää myös panostuksiin, jotka kohdistuvat tekoälyyn, innovatiivisiin liiketoimintamalleihin ja brändeihin.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen asettama *kestävän kasvun työryhmä* perusteli nykyisen t&k-verovähennyksen käyttöönottoa mm. esittämällä, että se tukisi erityisesti ”pk-yritysten mahdollisuuksia investoida TKI-toimintaansa” (Kestävän kasvun työryhmä, 2022). Suomen nykyisen hallituksen asettama kasvuriihi-valmisteluryhmä eli niin kutsuttu Murron työryhmä huomautti loppuraportissaan, että ”nykyisen t&k-yhdistelmävähennyksen vaikutus on euromääräisesti vaatimaton ja säännöksen tulkinta vaikeaa” (Kasvuriihi-valmisteluryhmä, 2025). Yhdistelmävähennyksen kohdalla yrityksen menojen vähennyskelpoisuus riippuu siitä, voidaanko toimintaa pitää tutkimus- ja kehittämistoimintana Tilastokeskuksen tilastoissa käytetyn määritelmän mukaisesti (Verohallinto, 2025). Tilastokeskuksen määritelmä

pohjaa OECD:n käsikirjaan (OECD, 2015). Sen melko monimutkaisten ehtojen voima-
saolon osoittaminen voi käytännössä olla vähennystä hakevalle yritykselle melko
vaikeaa. Kasvuriihi- valmisteluryhmä (2025) ehdottikin uutta yhteisöverotukseen
sisällytettävää t&k-investointivähennystä.

Strategiassa mainittuja suunniteltuja toimia ovat myös kansainvälisten verkostojen
hyödyntäminen, kuten Nato-yhteistyön mukanaan tuomat uudet mahdollisuudet,
Team Finlandin kansainvälistymis- ja vienninedistämispalvelut sekä panostukset
tutkimus-, teknologia- ja datainfrastruktuureihin. Suomen EU-poliittisten tavoittei-
den osalta strategia mainitsee tavoitteen 3) yhteydessä mm. Euroopan investointi-
pankin, Horisontti Eurooppa -rahoituksen ja InvestEU-rahoituksen käytön sallimisen
puolustusteollisuuden ja kaksikäyttötuotteiden kehitykseen. Tavoitteen 4) yhtey-
dessä strategia korostaa TKI-hankkeiden laatua EU:n TKI-rahoituksen seuraavan
puiteohjelman kantavana periaatteena.

Myös Parlamentaarinen TKI-työryhmä (2023) painottaa rahoituksen suuntaamista
innovaatiotoimintaan kyvykkäimmille yrityksille ja ehdottaa, että t&k-rahoitusta
kohdennettaisiin Business Finlandin kautta erityisesti t&k-toimintaa aloittaville
yrityksille. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa
valmistellut työryhmä (2024) esittää tavoitteena, että yhä useampi yritys aloittaa
t&k-toiminnan. Toisaalta se painottaa myös hankkeiden kunnianhimoisuutta. Tavoit-
teisiin pyrittäisiin Business Finlandin rahoitusta lisäämällä ja ilmeisesti jakamalla
rahoitusta yhä suuremmalle yritysjoukolle.

Edellä lueteltujen tavoitteiden joukossa tutkimus- ja kehitystyötä harjoittavien yri-
tysten määrän lisääminen on Draghin raportin tavoitteille ja osin myös EU:n kilpai-
lukykykompassin tavoitteista selkeästi poikkeava tavoite ainakin silloin, kun siihen
pyritään kaikkiin yrityksiin kohdistuvalla verovähennyksellä eikä esimerkiksi koh-
dentamalla rahoitusta nuorille yrityksille. Draghin raportin mukaan julkisen sektorin
t&k-tuki on tehotonta sirpaleisuutensa vuoksi ja myös siksi, ettei julkista rahoitusta
keskitetä riittävässä määrin murroksellisiin innovaatioihin. Raportti ehdottaakin
rahoituksen entistä suurempaa keskittämistä niihin. Myös kilpailukykykompassi
kiinnittää huomiota tutkimuspolitiikan hajautuneisuuteen sekä sen tavoitteiden
koordinoimattomuuteen ja kuten taulukossa 1 esitetään, se ehdottaa erityistä kil-
pailukyvyyn koordinoituvaa politiikkatoimien yhtenäistämiseksi.

Tutkimus- ja kehitysmäärärahojen kohdentamisen ongelmiin on kiinnitetty huomiota myös kotimaisissa tutkimusraporteissa. Esimerkiksi Etlan vuonna 2022 toteuttaman yrityksille suunnatun kyselytutkimuksen mukaan tavanomaisin innovaatiotoimin-

T&k-toimintaan soveltuvan henkilöstön puute saattaa rahoituksen saatavuuden parantuessa muodostua t&k-toimintaa rajoittavaksi pullonkaulaksi.

nan harjoittamista estänyt tai haitannut tekijä oli osaavan henkilökunnan puute. Tutkimuksessa noin 60 prosenttia kaikista ja miltei kaksi kolmasosaa tuottavuudeltaan ylimpään 20 prosenttiin kuuluvista yrityksistä raportoi osaavien työntekijöiden puutteen hankaloittavan innovaatiotoimintaa (Koski ym., 2023). Myös matemaattisesti tai luonnontieteellisesti koulutettujen työntekijöiden muita parempi palkkakehitys viittaa siihen,

että t&k-toimintaan soveltuvan henkilöstön puute saattaa t&k-rahoituksen saatavuuden parantuessa muodostua järkevää t&k-toimintaa rajoittavaksi pullonkaulaksi (Fornaro & Maliranta, 2023).

Koski ym. (2023) tarkastelee yritysten tuottavuuden ja niiden saaman t&k-rahoituksen yhteyttä ja toteaa, että rahoitus on painottunut tuottavuuden ”eturintamaa” heikommille yrityksille. Jos tutkimus- ja kehitystyön määrää rajoittaa ensisijaisesti pätevän henkilöstön puute rahoituksen puutteen sijasta, t&k-toiminnan rahoituksen lisääminen entistä useammille yrityksille voi vähentää t&k-toimintaa niissä yrityksissä, joissa se olisi tehokkainta. Lisäksi t&k-tuen hybridimalli, jossa yrityksillä on mahdollisuudet saada sekä suunnattua tukea Business Finlandin välityksellä että suuntaamatonta tukea verovähennyksen muodossa, voi johtaa tilanteeseen, jossa suuntaamattoman tuen käyttäjiksi valikoituu ensisijaisesti yrityksiä, jotka ovat perustellusti jätetty vaille suunnattua tukea. Tämä on ongelmallista etenkin silloin, kun t&k-toiminnan pullonkaulana on ensisijaisesti osaavan työvoiman puute eikä niinkään rahoituksen määrä. Ehdotus, jonka mukaan rahoitusta suunnattaisiin esimerkiksi erityisesti nuorille kasvuyrityksille, olisi perustellumpi kuin verovähennyksen kautta toteutettava täysin suuntaamaton rahoitus.

Kuten edellä todettiin, strategia mainitsee myös t&k-verovähennyksen sovellusalan laajentamisen muuhunkin kuin ahtaasti ymmärrettyyn tutkimus- ja kehitystoimintaan, kuten mm. tekoälyyn, innovatiivisiin liiketoimintamalleihin ja brändeihin. Ehdotus näyttää osin vaikeasti perusteltavalta. Tuki uusien yleiskäyttöisten teknologioiden

(kuten tekoälyn) käyttöönotolle saattaa olla joissain tapauksessa perusteltavissa, mutta sitä vastoin brändien rakentaminen ei ole toimintaa, johon liittyisi edellä osiossa 3 kuvattuja markkinoiden epäonnistumisia, ja on vaikea nähdä muitakaan syitä, joiden nojalla valikoiva teollisuuspolitiikka pitäisi kohdistaa sen tukemiseen.

6.4. Puhdas siirtymä, infrastruktuuri ja teolliset keskittymät

5. *Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet ja*

6. *Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittymiin*

Tavoitteet 5 ja 6 vastaavat toimialakohtaista, valikoivaa teollisuuspolitiikkaa. Niitä koskevinä hankkeina ja harkittavina toimenpiteinä esitetään ensisijaisesti suunnitelmien laadintaa tai tavoitteita, joiden keinoja ei ole täsmennetty. Strategia asettaa tavoitteeksi muun muassa puhtaan siirtymän globaalissa investointikilpailussa menestymisen ja toteaa, että Suomella on siinä kilpailuetuja, joita ovat muun muassa puhtaan energian kohtuuhintainen tarjonta ja toimitusvarma energiainfrastruktuuri. Se esittää kilpailukykyisen puhtaan energian saatavuuden ja toimitusvarmuuden varmistamista sekä uuden infrastruktuurin kehittämistä erityisesti vedyn tuotantoon, varastointiin ja siirtoihin.

Tavoitteeksi asetetaan myös toimivat logistiset yhteydet ja infrastruktuuri, jotka mahdollistavat teollisen toiminnan kehittymisen ja eri puolilla maata sijaitsevien resurssien täysipainoisen hyödyntämisen. Yhtenä konkreettisempina kansallisina toimina mainitaan Fingridin ja Gasgridin investointikyvystä huolehtiminen. EU-tason tavoitteina mainitaan muun muassa ydinenergian puhtaaksi teknologiaksi tunnus-taminen ja Suomen logististen erityispiirteiden huomioiminen Euroopan unionissa.

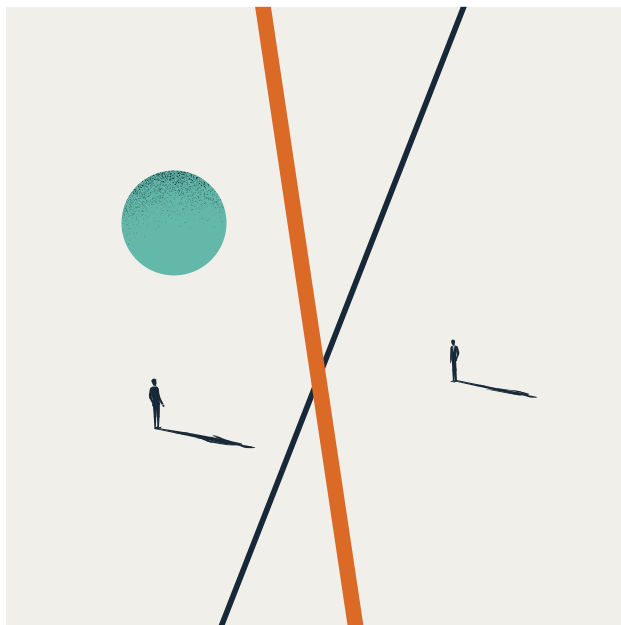
6.5. Kilpailukyky, osaava työvoima ja työmarkkinat

◇ 7. Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden

Strategia mainitsee käynnissä olevista toimista hallituksen työmarkkinauudistukset, osaavan työvoiman houkuttelemiseksi kehitetyn Talent Boost -ohjelman, luonnontieteiden, matematiikan ja tekniikan osaamista edistävän LUMA-strategian sekä TE-palvelujen siirron kunnille. Uusia toimenpiteitä olisivat mm. jatkuvan oppimisen kehittäminen ja ulkomailla suoritettujen tutkintojen sisällön ymmärtämistä tukevan tietokannan luonti. EU-tavoitteina strategia mainitsee EU:n koheesiovarojen entistä suuremman kohdentamisen tuottavuutta ja innovaatioita edistäviin toimiin, kuten tutkimukseen ja koulutukseen, sekä eurooppalaisen korkeakouluysteistyön syventämisen.

Strategiassa mainitut hallituksen työmarkkinauudistukset kohdistuvat suurelta osin vaikeasti työllistyviin henkilöihin, ja siltä osin kun näin on, uudistukset eivät välttämättä paranna strategiassa mainittua osaavan työvoiman saatavuutta, vaikka ne lisäisivätkin työvoiman yhteenlaskettua tarjontaa. Tutkimuksissa ei myöskään ole löytynyt selvää näyttöä siitä, että TE-palvelujen siirto TE-toimistoilta kunnille olisi lisännyt työllisyyttä (Nieminen ym., 2021).

Kuten edellä todettiin, työmarkkinoita koskevat tavoitteet ja toimet muodostavat (julkisten t&k-menojen kohdentamista koskevien tavoitteiden ohella) toisen selkeän eron Suomen strategian ja Euroopan unionin kilpailukykykompassin linjausten välillä. Strategiassa mainitut työmarkkinauudistukset, joilla pyritään kehittämään Suomen työmarkkinoita joustavampaan suuntaan, edistävät työllisyyttä ensisijaisesti lisäämällä työn kysyntää tai tekemällä työttömyydestä ja työvoiman ulkopuolella olemisesta entistä vähemmän houkuttelevaa. Sitä vastoin EU:n kilpailukykykompassi esittää, että työllisyyden ja tuottavuuden lisääminen riippuisi pitkälti toimista, jotka lisäävät työn tarjontaa tekemällä työelämästä entistä houkuttelevampaa. Se huomauttaa myös, että tuottavuutta täytyy parantaa ”siirtymällä kohti innovoinnin kärkeä ja panostamalla osaamiseen, ei suitsimalla palkkoja”.

7. MIKÄ EROTTAA SUOMEN JA EUROOPAN UNIONIN STRATEGIOITA?

Suomen teollisuuspoliittista strategiaa ja EU:n kilpailukykykompassia yhdistää pyrkimys byrokratian purkamiseen ja sääntelyn yksinkertaistamiseen. Useimmat niistä teknologioista, joihin investoiminen edistäisi Suomen strategian mukaan kilpailukykyä, löytyvät myös Draghin raportissa hahmotellun valikoivan teollisuuspolitiikan kohteiden joukosta. Samankaltaista on myös kansainvälisen yhteistyön merkityksen painottaminen sekä pyrkimys koulutustason parantamiseen innovatiivisten tutkimus- ja kehitystyön tekijöiden määrän lisäämiseksi. Kuten edellä nähtiin, Suomen strategiassa suhtaudutaan kriittisesti (ainakin muiden maiden) kansallisiin valtiontukiin, ja kilpailukykykompassin tavoitteiden toteutuminen luultavasti vähentäisi niitä, koska kompassissa ehdotetaan EU:n toimien ja kansallisen tason politiikka-toimien koordinoimista erityisellä kilpailukykyyn koordinoituvälineellä.

Kuten edellä todettiin, horisontaalisille ja valikoiville politiikkatoimille kahdessa raportissa annettu painoarvo poikkeaa kuitenkin toisistaan. EU:n kilpailukykykompassissa ehdotetut toimet on taulukon 1 mukaisesti jäsennetty selkeästi kaikkia toimialoja koskeviin horisontaalisiin mahdollistajiin ja vain osaa yrityksistä koskettaviin välttämättömiin muutoksiin, mutta kuten yllä osiossa 6.1 todettiin, Suomen teollisuuspoliittisessa strategiassa horisontaalisten ja valikoivien toimien suhde ei ole yhtä selkeä.

Selkeimmät erot Suomen strategiassa ja EU:n kilpailukykykompassissa ehdotettujen politiikkatoimien välillä löytyvät investointitukien ja t&k-määrärahojen suuntaamisesta sekä työmarkkinoita koskevista tavoitteista. Taulukko 2 havainnollistaa EU:n kilpailukykykompassin ja Suomen teollisuuspoliittisen strategian sisältämien linjausten erilaisuutta.

Taulukon 3 mukaisesti kilpailukykykompassi kiinnittää (sitä taustoittaneen Mario Draghin raportin tavoin) huomiota t&k-toimintaan ja investointeihin myönnettyjen määrärahojen käyttökohteiden pirstaleisuuteen sekä disruptiivisten eli murroksellisten innovaatioiden puutteeseen EU:ssa. Draghi suositti EU:n tutkimusrahoituksen suuntaamista vastaisuudessa pienempään joukkoon aloja ja niiden keskittämistä entistä suuremmassa määrin disruptiivisiin innovaatioihin. Draghi ehdotti myös, että Eurooppaan luotaisiin samantapainen suuririskisiä projekteja tukeva instituutio kuin yhdysvaltalainen DARPA (*Defence Advanced Research Projects Agency*), joka rahoittaa valikoitujen alojen tutkimusta yhdessä yritysten, akateemisten toimijoiden ja valtion instituutioiden kanssa.

Kilpailukykykompassin mukaan tällainen suuririskisiä hankkeita rahoittava instituutio voisi pohjata Euroopan innovaationeuvoston aloittamalle työlle. Kompassi ehdottaa myös EU-rahoituksen kohdentamista erityisen kilpailukykyrahaston välityksellä ja Euroopan unionin tukea mm. uusille laskenta- pilvi- ja datainfrastruktuureille sekä joukolle muitakin uusia kasvualoja.

Teollisuuspoliittisen strategian suosituksena taas on, että EU:n teollisuuspolitiikka pyrkii lähtökohtaisesti ”kaikkien sektorien yleistä toimintaympäristöä vahvistaviin horisontaalisiin toimiin”. Kansallisella tasolla Suomen strategia ehdottaa toimia, joiden seurauksena entistä suurempi joukko yrityksiä harjoittaisi julkisin varoin tuettua t&k-toimintaa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa valmistellut työryhmä (2024) suosittaa rahoituksen suuntaamista Business

TAULUKKO 3

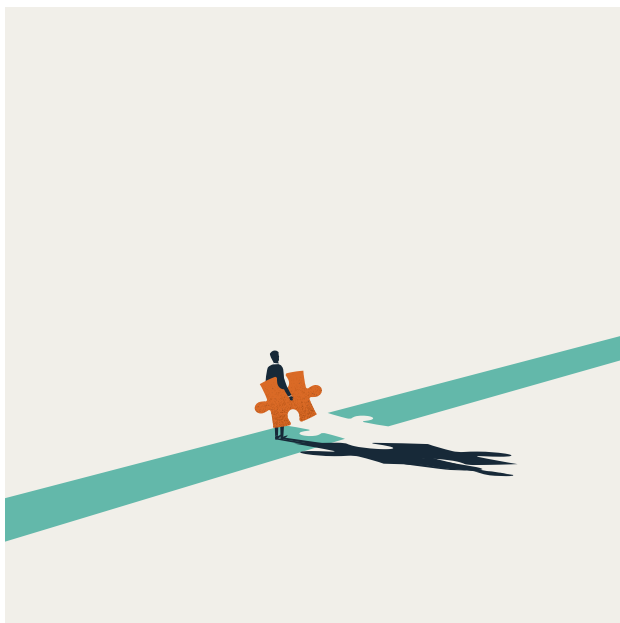
Suomen ja Euroopan unionin teollisuuspoliittisten strategioiden eroja

	Euroopan komissio: Kilpailukykykompassi	Suomi
Investoinnit	Painotetaan EU-rahoituksen käyttöä "kilpailukyvyyn painopisteitä" tukevilla tavoilla. Tällaisia prioriteetteja ovat mm. tekoäly, avaruusteknologia, "puhdas teknologia" (cleantech) ja bioteknologia.	Suomen tavoite EU:ssa: "EU:n teollisuuspolitiikka pyrkii lähtökohtaisesti kaikkien sektorien yleistä toimintaympäristöä vahvistaviin horisontaalsiin toimiin."
T&k-tuki	Korostetaan uusien, dynaamisten startup-yritysten tekemien murroksellisten innovaatioiden merkitystä sekä rahoituksen koordinoimista erityisen suurimerkityksisille hankkeille.	Edistetään rahoituksen hajauttamista nykyistä useampien yritysten kesken: "Kannustamme nykyistä useampia yrityksiä investoimaan aineettomaan pääomaan arvioimalla kokemuksia uuden T&k-verovähennyksen toiminnaista ja selvittämällä sen laajentamista kattamaan monipuolisemmin yritysten panostuksia aineettomaan pääomakantaan."
Työllisyys- asteen lisääminen	Työkaluksi ehdotetaan työelämän houkuttelevuuden lisäämistä: "Työmarkkinoille osallistumisen ja tuottavuuden lisääminen riippuu pitkälti oikeudenmukaisista työoloista ja työehdoista, asiallisista palkoista, työ- ja yksityiselämän tasapainosta sekä kohtuuhintaisen ja laadukkaan lastenhoidon ja pitkäaikaishoidon saatavuudesta."	Työkaluksi ehdotetaan hallituksen työmarkkinauudistuksia, jotka ensisijaisesti tekevät työelämän ulkopuolelle jäämisestä vähemmän houkuttelevaa.

Finlandin välityksellä erityisesti "T&k-toimintaa aloittaville yrityksille sekä pk-yrityksille, jotka sitoutuvat pitkäjänteisesti lisäämään T&k-toimintaa". Tällainen rahoituksen suuntaaminen entistä suuremmalle joukolle nuoria kasvuyrityksiä saattaa olla perusteltua, mutta kuten edellä (osio 6.3) todettiin, horisontaalinen ja kaikkien yritysten t&k-toiminnan lisääminen lisää myös t&k-rahoituksen sirpaleisuutta ja saattaa heikentää pätevän t&k-henkilöstön saatavuutta niissä yrityksissä, joissa sitä käytettäisiin tehokkaimmin.

Kuten edellä todettiin, toinen selkeä ero EU:n linjausten ja suomalaisten politiikka-asiakirjojen linjausten välillä liittyy työmarkkinatoimiin. Kun EU:n kilpailukompassi painottaa taulukon 3 mukaisesti työelämän houkuttelevuuden lisäämistä tuottavuuden ja työmarkkinoille osallistumisen lisäämisen keinoina, teollisuuspoliittisessa strategiassa mainituissa työmarkkinauudistuksissa työllisyyttä on ensisijaisesti pyritty lisäämään tekemällä työvoiman ulkopuolelle jäämisestä entistä vähemmän houkuttelevaa.

8. TIETOINTENSIIVISET PALVELUT TUOTTAVUUSKASVUN LÄHTENÄ

Raportin tässä osassa tarkastellaan Suomen yksityisten palveluiden kilpailukykyä kansainvälisesti sekä pyritään tunnistamaan elinkeinopoliittisia keinoja, joilla erityisesti tietointensiivisten palveluiden tuottavuutta voitaisiin parantaa. Yleisesti ottaen yksityisen palvelusektorin heikko tuottavuuskehitys Suomessa on laajasti tunnistettu ilmiö. Sen sijaan mahdolliset elinkeinopoliittiset ratkaisut tilanteen parantamiseksi ovat jääneet vähemmälle huomiolle, sillä julkisessa keskustelussa painopiste on usein ollut perinteisemmällä teollisuudenaloilla. Näin on ollut myös edellä tarkastellussa teollisuuspoliittisessa strategiassa.

Yksi keskeinen taustatekijä palvelusektorin heikolle tuottavuudelle on teknologian vaikutus työmarkkinoihin: alkutuotannon ja jalostuksen työvoimatarve vähenee teknologisen kehityksen myötä, mikä ohjaa uusien työpaikkojen syntyä yhä enemmän palvelusektorille. Samaan aikaan teollisuustuotteiden ja elintarvikkeiden hinnat ovat laskeneet suhteessa palveluihin, joiden tuotannon tehostaminen

Yksityisen palvelusektorin heikko tuottavuuskehitys Suomessa on laajasti tunnistettu ilmiö.

on usein vaikeampaa. Monet palvelut, kuten hoiva- ja terveyspalvelut, perustuvat edelleen vahvasti ihmistyöhön, eikä niiden kohdalla ole aina mielekästä tavoitella samanlaista tuottavuusloikkaa kuin teollisuudessa.

Näiden rakenteellisten muutosten myötä keskeiseksi kysymykseksi nousee, miten kansantalouden mittakaa-

vassa voidaan hyödyntää palveluvetoisen kysynnän kasvua kestäväällä tavalla. On perusteltua tarkastella, esiintyykö yksityisten palveluiden alueella sellaisia markkinapuutteita, jotka voisivat motivoida suoria politiikkatoimia. Samalla on syytä arvioida, minkälaiset toimet olisivat vaikuttavimpia tuottavuuden parantamiseksi. Tarkastelu keskittyy erityisesti tietointensiiviisiin palvelualoihin, joihin kuuluvat informaatio ja viestintä (TOL J), rahoitus- ja vakuutustoiminta (K), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) sekä hallinto- ja tukipalvelut (N). Tämä määrittely on vastaava kuin raportissa Pohjola (2025) mutta laajempi kuin esimerkiksi Tuottavuuslautakunnan (2021) käyttämä digitaalisten palvelujen käsite. Tuottavuuslautakunta (2021) arvioi digitaalisten palvelujen tuottavuuskehityksen heikoksi, mutta kuten seuraavassa nähdään, laajemmin ymmärrettyjen tietointensiivisten palvelujen tuottavuuskehitys on ollut myönteisempää.

8.1. Tietointensiivissä palveluissa on kasvupotentiaalia

Nimenomaisesti tietointensiivisiä palveluita tukeva elinkeinopolitiikka Suomessa on kiinnostava tutkimusaihe muun muassa seuraavista syistä.

Kuten edellä todettiin, työ- ja elinkeinoministeriön teollisuuspoliittisen strategian (Strategian ohjausryhmä, 2024) tavoitteenasettelu painottaa vientivetoista kasvua,

mikä tekee tietointensiivisistä palveluista kiinnostavan tarkastelukohteen. Näiden alojen osuus Suomen viennistä on kasvanut viimeisen 15 vuoden aikana, vaikka niiden tuottavuus on jäänyt jälkeen esimerkiksi Ruotsista (Koski, 2025a). Kasvanut vienti on painottunut erityisesti IT-palveluihin ja ohjelmistoihin (Ali-Yrkkö & Kuosmanen, 2023). Tietointensiivisillä palveluilla on perinteisiä palvelualoja korkeampi vientipotentiaali: niiden rajakustannukset ovat matalat, skaalaedut merkittävät ja tuotanto vähemmän paikkaan sidottua.

Näiden piirteiden ansiosta ne voivat kasvattaa kapasiteettia joustavammin ja monipuolistaa suomalaista vientiä, jonka kokonaisarvo on edelleen riippuvainen keskeisiin kilpailijamaihin verrattuna matalan jalostusasteen teollisuustuotteista (Alaja, 2025). Tältä pohjalta voidaan perustella politiikkatoimia, joiden tavoitteena on parantaa talouden iskunkestävyyttä ulkoisille, vientisektoria koskeville häiriöille.

Toiseksi Suomessa palvelusektorin tuottavuus on verrokkimaita alhaisempaa, mikä käy ilmi yksityisen palvelusektorin pienempänä arvonlisänä verrattuna keskeisiin

Ruotsin esimerkki viittaa siihen, että tietointensiivisillä aloilla on suurin potentiaali kuroa talouden tuottavuuseroa umpeen.

verrokkimaihin (Tuottavuuslautakunta, 2021). Heikon tuottavuuden perussyynä on rakenteellinen kehitys, jossa perinteisten teollisuusalojen työpaikkoja on korvautunut matalamman tuottavuuden palveluammateilla. Esimerkiksi Ruotsissa tätä kehitystä on kuitenkin paikannut korkean tuottavuuden tietointensiivisten palveluiden tasainen kasvu 2000-luvulla. Suomessa toimi-

alan tuottavuuskehitys on polkenut paikallaan viimeiset kymmenen vuotta, ja sen kasvu on perustunut suurempaan työpanokseen (Pohjola, 2025).

Ruotsin esimerkki viittaa siihen, että palvelualoista juuri tietointensiivisillä aloilla on suurin potentiaali kuroa talouden tuottavuuseroa umpeen. Elinkeinopolitiikan kannalta keskeistä on selvittää, onko alalla markkinapuute, joka haittaa tuottavuuskasvua ja siten myös viennin suotuisampaa kehitystä.

Kolmanneksi tietointensiivisten palveluiden osuus taloudesta on kasvanut nopeasti viimeisten 20 vuoden aikana. OECD:n mukaan ICT-sektori kasvoi kehittyneissä talouksissa vuonna 2023 keskimäärin 7,6 prosenttia, joka oli kolminkertaisesti

verrattuna muiden alojen kasvuun (OECD, 2024). Tämä heijastaa talouden rakennemuutosta, jossa kasvu nojaa yhä vahvemmin kuluttajille suunnattuihin digitaalisiin palveluihin, tuottavuutta lisääviin teknologioihin ja vihreää siirtymää tukeviin ratkaisuihin.

Koski (2025a) havaitsee, että Ruotsi onnistui hyödyntämään digitaalisten palveluiden kasvaneen kysynnän koronapandemian aikana, mitä mahdollisesti selittää korkea investointiaste toimialalla 2010-luvulla. Tämä tukee näkemystä, jonka mukaan tietointensiivisten palveluiden vetämän kasvun edellytyksenä ovat aineettomat investoinnit - erityisesti tutkimukseen ja kehitykseen, ohjelmistoihin ja osaamiseen. Aineettomien investointien vähäisyyteen Suomessa on kiinnitetty huomiota, ja erään arvion mukaan Suomen aineeton pääomakanta on kaksi kolmasosaa Ruotsin vastaavasta (Koski ym., 2024). Yksi elinkeinopolitiikan rooli voi siten olla näiden kriittisten investointien vauhdittaminen, jotta palvelualojen kasvupotentiaali toteutuu.

8.2. Suomen kehitys poikkeaa verrokkimaista

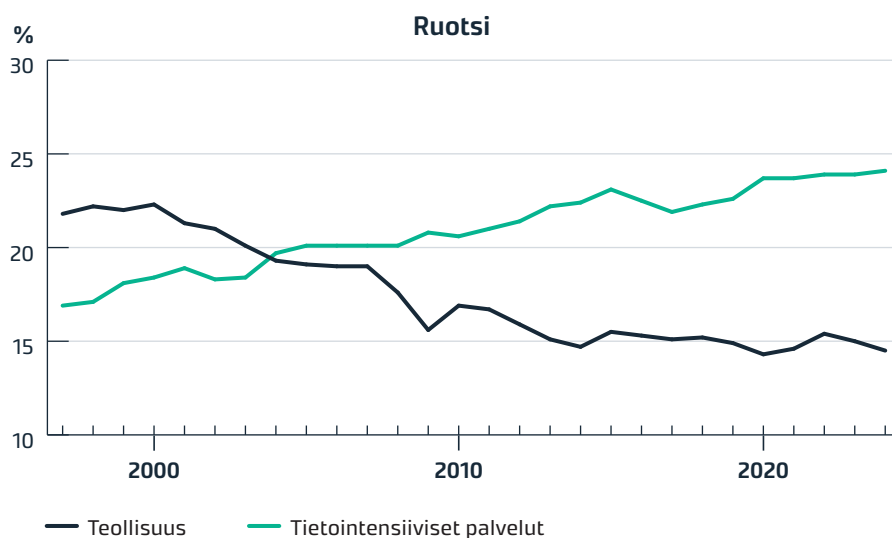
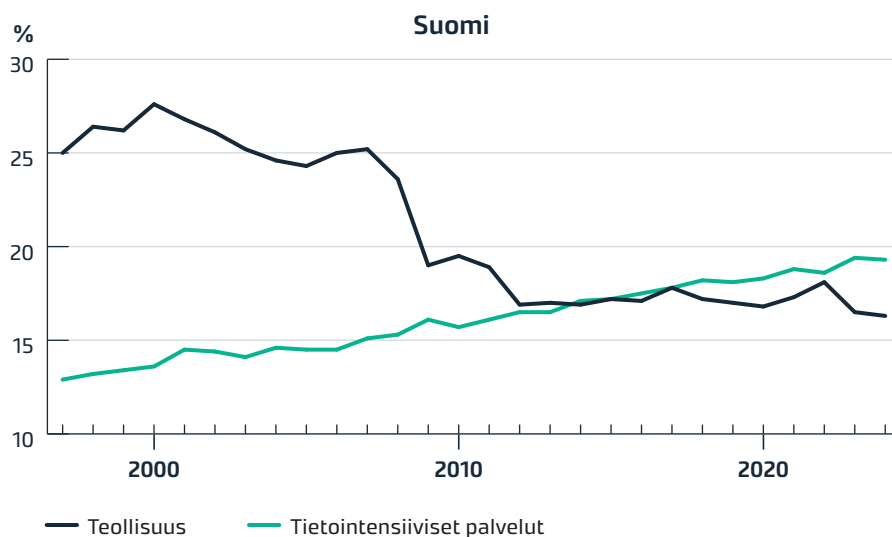
Kehittyneiden talouksien palveluvaltaistuminen on tunnusomainen piirre useissa kehittyneissä talouksissa, mitä tarkastelemme seuraavaksi tarkemmin kuvailevan analyysin pohjalta. Kuviossa 2 näytetään teollisuuden (TOL C) ja tietointensiivisten palveluiden osuus bruttoarvonlisäyksestä vuosina 1997-2024 Suomessa sekä keskeisissä verrokkimaissa, Ruotsissa, Tanskassa ja Saksassa. Tämä tarkastelu kuvaa eri toimialojen osuutta talouden kokonaistuotannosta.²

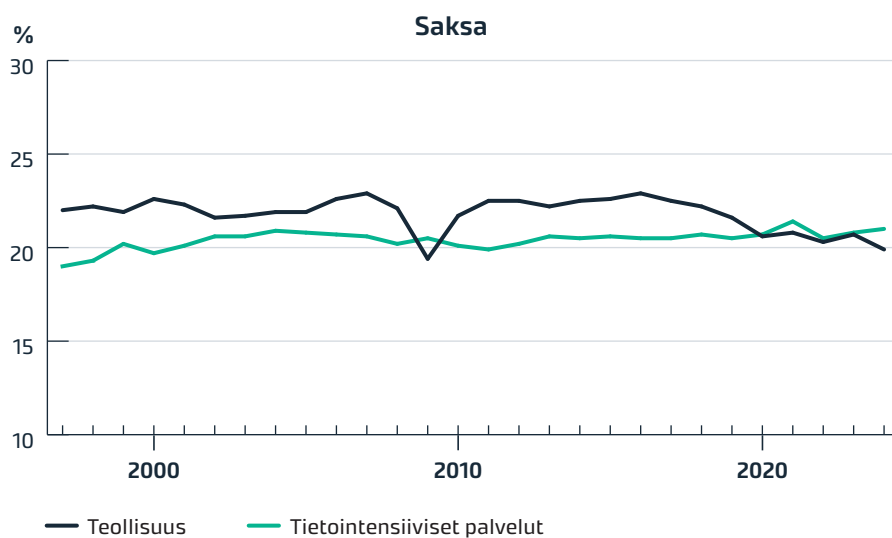
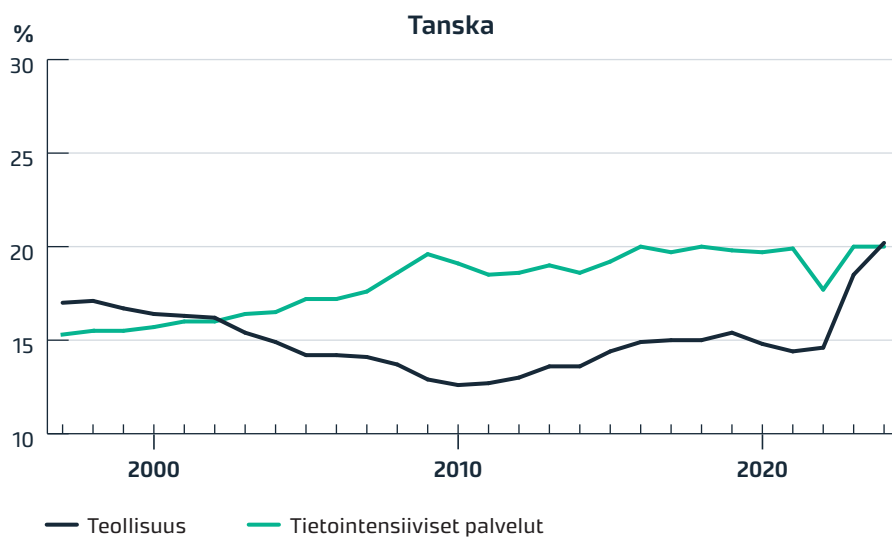
Tällä tavoin tarkasteltuna talouden rakennemuutos on ollut voimakkainta Suomessa, jossa teollisuuden osuus on pudonnut noin 25 prosentista 16 prosenttiin tarkastellulla ajanjaksolla. Silmiinpistävää on finanssikriisin kohdalle ajoittunut voimakas pudotus, jonka seurauksena teollisuuden osuus putosi pysyvästi noin viisi prosenttiyksikköä matalammalle tasolle. Pudotuksen taustalla olivat sekä voimakas teollisuustuotteiden kysyntää vähentänyt ulkoinen sokki että Nokian matkapuhelinvalmistusta koskeneet vaikeudet (mm. Tuottavuuslautakunta (2019, luku 3)

² Bruttokansantuote lasketaan summaamalla eri toimialojen bruttoarvonlisäykset, johon lisätään tuoteverot vähennettynä tuotetukipalkkioilla.

KUVIO 2

Tietointensiivisten palveluiden ja teollisuuden osuus
bruttoarvonlisäyksestä vuosina 1997-2024

Lähde: Eurostat

käsittelee aihetta kattavasti). Lisäksi on syytä huomioida, että vuosien 2023-2024 pudotus saattaa olla luonteeltaan tilapäinen. Teollisuuden osuus taloudesta voi palautua suhdannetilanteen parantuessa aiemmalle noin 18 prosentin tasolle, johon se oli vakiintunut 2010-luvun alusta lähtien.

Kehitys on ollut vastaavanlaista Ruotsissa, jossa teollisuuden osuus on pudonnut noin 22 prosentista 15 prosenttiin. Ruotsissa kehitys on kuitenkin ollut tasaisempaa, mikä on oletettavasti helpottanut sopeutumista talouden rakennemuutokseen. Kuviossa 2 kuvattu talouden palveluvaltaistuminen on ollut hitaampaa Saksassa, jossa teollisuuden osuus pudonnut reilut kaksi prosenttiyksikköä tarkastellulla ajanjaksolla. Saksan kehitystä selittää pitkään menestynyt autoteollisuus.

Tanskan osalta kehitys poikkeaa muista verrokkimaista. Ensinnäkin teollisuuden osuus kansantalouden bruttoarvonlisäyksestä oli pienentynyt merkittävästi jo ennen tarkasteluajanjakson alkua, sillä se oli noin 17 prosenttia vuonna 1997. Toiseksi teollisuus on kasvattanut osuuttaan finanssikriisin jälkeisenä aikana. Viime vuosien voimakas kasvu on nostanut teollisuuden arvonlisäosuuden noin 20 prosenttiin vuonna 2024, joka vastaa perinteisenä teollisuusmaana tunnetun Saksan lukemaa. Tanskan menestyvä lääketieteollisuus selittää merkittävän osan tästä kehityksestä.

Tietointensiivisten palveluiden osuuden kasvu on ollut Suomessa tasaista ja kasvanut noin 13 prosentista 19 prosenttiin tarkastellulla ajanjaksolla. Ruotsissa kehitys on ollut lähes identtistä Suomen kanssa sillä erotuksella, että Ruotsissa lähtötaso oli neljä prosenttiyksikköä korkeammalla 17 prosentissa vuonna 1997. Tanskassa tietointensiivisten palveluiden osuus on kasvanut 15 prosentista 20 prosenttiin, ja Saksassa niiden osuus kokonaistuotannosta on pysytellyt 20 prosentin tuntumassa kuvatulla ajanjaksolla.

Tämän tarkastelun perusteella on selvää, että Suomen talouden rakenne on muuttunut aiempaa enemmän verrokkimaiden kaltaiseksi, sillä tietointensiivisten palveluiden osuus on kasvanut teollisuutta suuremmaksi. Suomessa tämä muutos tapahtui noin kymmenen vuotta Ruotsia myöhemmin, vuonna 2013, ja sen jälkeen ero palveluiden ja teollisuuden välillä on kasvanut tasaisesti. On kuitenkin todennäköistä, että toimialojen välinen kasvuerot tasaantuu tulevaisuudessa, sillä moni tarkasteltavista palvelualoista palvelee suoraan teollisuutta. Tässä tapauksessa palvelualojen kasvu tapahtuu teollisuuden kasvun rinnalla, ei sen kustannuksella.

Kuvion 2 tarkastelu soveltuu erityisesti eri maiden toimialarakenteiden vertailuun, mutta se ei kerro, mitkä toimialat ovat kasvattaneet talouden kokonaistuotantoa ja missä määrin näin on tapahtunut. Tätä kysymystä tarkastellaan kuviossa 3, jossa esitetään eri toimialojen vaikutus bruttokansantuotteen keskimääräiseen vuosikasvuun Suomessa ja verrokkimaissa kahtena saman mittaisena ajanjaksona: 1997-2010 ja 2011-2024.³

Suomen osalta havaitaan ensiksi, että BKT:n keskimääräinen vuosikasvu oli vuosina 1997-2010 vertailumaiden nopeinta, noin 2,9 prosenttia. Yksinään teollisuus tuki BKT-kasvua keskimäärin yhden prosenttiyksikön verran, mikä on huomattavasti enemmän kuin verrokkimaissa. Ero on merkittävä verrattuna jälkimmäiseen tarkastelujaksoon 2011-2024, jolloin keskimääräinen BKT:n kasvuvauhti oli noin 0,6 prosenttia. Verrokkimaista Saksan BKT-kasvu oli kaksi kertaa ja Ruotsin ja Tanskan kolme kertaa nopeampaa jälkimmäisellä ajanjaksolla. Merkittävä osa hidastuneesta kasvusta selittyy teollisuuden vaikeuksilla, sillä sen kasvuvaihtelu kääntyi negatiiviseksi, noin -0,1 prosenttiyksikköön vuodessa.

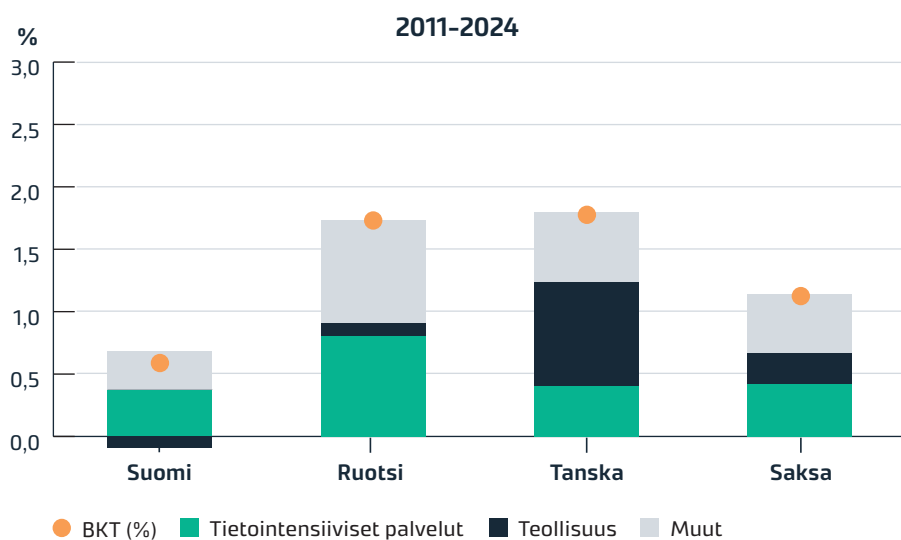
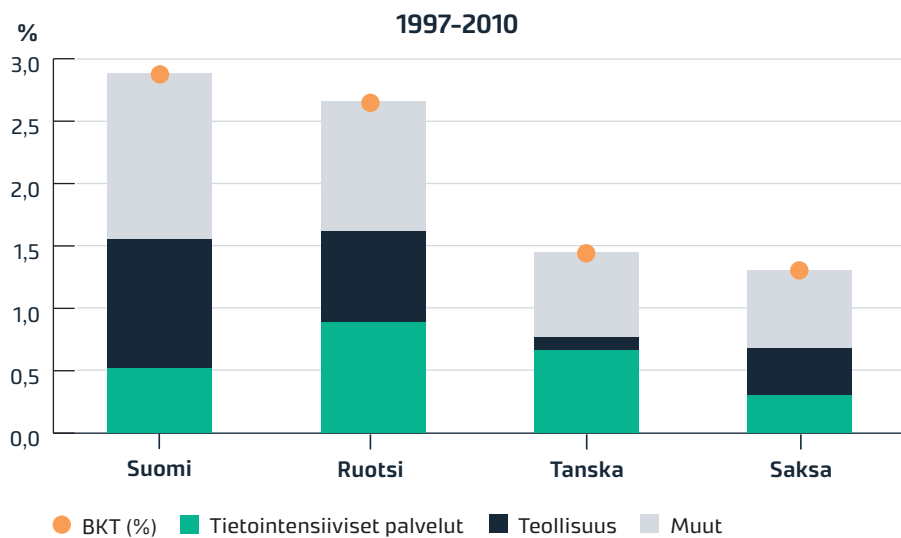
Toiseksi tietointensiivisten palveluiden vaikutus talouskasvuun on pysytellyt tasaisesti noin puolessa prosenttiyksikössä koko tarkastelujaksolla. Huomionarvoista on myös se, että tietointensiivisten palveluiden vaikutus talouskasvuun on ollut vuodesta 2011 alkaen keskimäärin suurempi kuin koko muun talouden yhteenlaskettuna, vaikka toimialan osuus koko taloudesta on edelleen alle viidennes. Tämä heijastelee paitsi heikkoa talouskasvua viimeisen 15 vuoden aikana myös tietointensiivisten palveluiden korostuneempaa merkitystä taloudessa.

Ruotsin osalta havaitaan, että teollisuuden vaikutus talouskasvuun oli vuosina 1997-2010 keskimäärin 0,7 prosenttiyksikköä vuodessa, ja se supistui jälkimmäisellä ajanjaksolla keskimäärin 0,1 prosenttiyksikköön. Teollisuuden kehitys on siis ollut vastaavanlaista kuin Suomessa, mikä selittyy metsä- ja elektroniikkateollisuuden tuotteiden kysynnän heikkoudella tällä ajanjaksolla.

³ Toimiala Muut kattaa muut toimialat kuin teollisuus ja tietointensiiviset palvelualat mukaan luettuna tuoteverot vähennettynä tuotetukipalkkioilla, jolloin kolmen tekijän (Teollisuus, Tietointensiiviset palvelut ja Muut) summa vastaa BKT:ta tuotoslähestymistavalla.

KUVIO 3

Bruttokansantuotteen keskimääräisen vuosikasvun hajotelma

Lähde: Eurostat ja omat laskelmat

Tietointensiivisten palveluiden kasvuvaikutus on ollut vahva 1990-luvun lopusta lähtien Ruotsissa. Se oli keskimäärin 0,9 prosenttiyksikköä vuosina 1997-2010 ja pysyi 0,8 prosenttiyksikössä tarkastelujakson jälkimmäisellä puoliskolla. Merkillepantavaa tässä on se, että tietointensiivisten palveluiden vaikutus talouskasvuun on ollut kaksinkertaista verrattuna Suomeen ja muihin verrokkimaihin jälkimmäisellä tarkastelujaksolla.

Ruotsin talouskasvu on nojannut laaja-alaisemmin sekä teollisuuden että tietointensiivisten palveluiden samanaikaiseen kasvuun.

kasvuun. Tämän ansiosta Ruotsin talouskasvu on ollut keskimäärin noin 1,7 prosenttia vuodessa verrattuna Suomen 0,6 prosenttiin vuodesta 2011 alkaen tarkasteltuna.

Tanskan kohdalla havaitaan, että ensimmäisellä tarkastelujaksolla talouskasvua vauhdittivat erityisesti tietointensiiviset palvelut, joiden keskimääräinen kasvuvaikeus oli noin 0,7 prosenttiyksikköä vuodessa, samalla kun teollisuuden kontribuutio oli lähellä nollaa. Jälkimmäisellä tarkastelujaksolla roolit vaihtuivat: teollisuus tuki BKT-kasvua keskimäärin 0,8 prosenttiyksiköllä vuodessa, kun tietointensiivisten palveluiden vaikutus laski 0,4 prosenttiyksikköön.

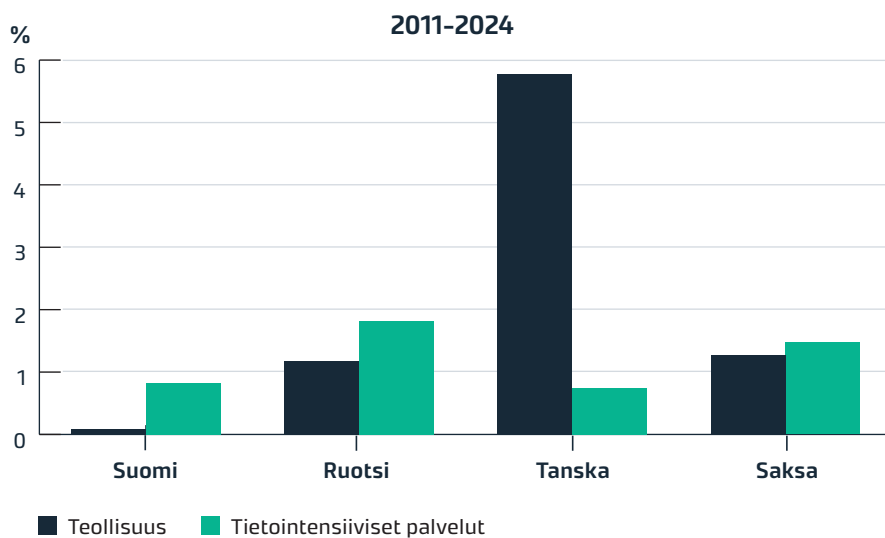
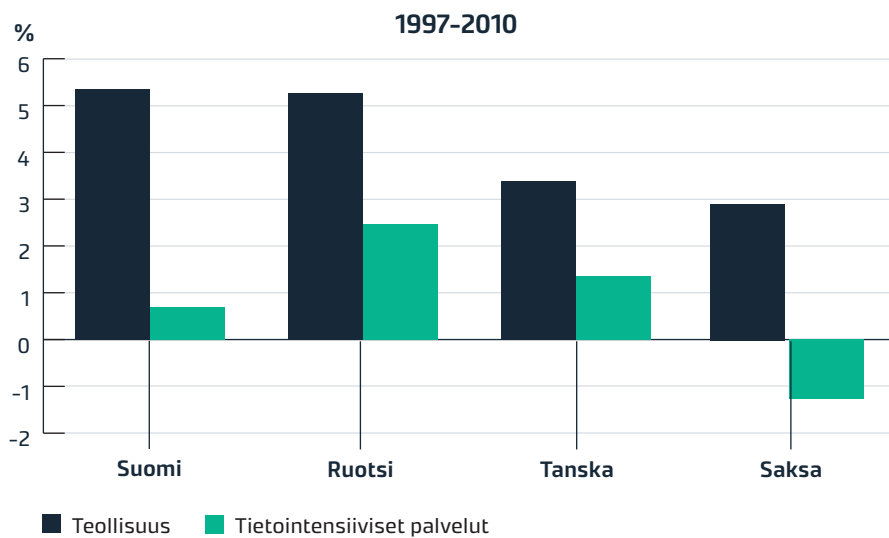
Siinä missä ensimmäisellä tarkastelujaksolla Suomi oli Ruotsin kanssa vertailtavien maiden nopeimmin kasvavien talouksien joukossa, jälkimmäisellä jaksolla Tanska nousi Ruotsin rinnalle. Molemmissa maissa teollisuuden ja tietointensiivisten palveluiden yhteenlaskettu vaikutus kattaa yli puolet keskimääräisestä talouskasvusta. Tanskassa teollisuuden rooli talouskasvun tukena on ollut selvästi korostuneempi. Molempien maiden osalta havaitaan, että tietointensiivisten palveluiden ja teollisuuden kasvu eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan voivat kehittyä samanaikaisesti. Tämä viittaa siihen, että rakenteellisesti erilaiset toimialat voivat yhdessä tukea talouden kokonaistuottavuutta ja elintason nousua.

Rakenteellisesti erilaiset toimialat voivat yhdessä tukea talouden kokonaistuottavuutta ja elintason nousua.

KUVIO 4

Työn tuottavuuden keskimääräinen vuosikasvu toimialoittain

Lähde: Eurostat ja omat laskelmat

Saksan talouskehitys on ollut tarkastelujaksolla tasaista sekä BKT-kasvuvauhdin että sen osatekijöidensä osalta. Keskimääräinen talouskasvu oli 1,3 prosenttia ensimmäisellä tarkastelujaksolla ja laski hieman 1,2 prosenttiin jälkimmäisellä jaksolla. Tietointensiiviset palvelut ja teollisuus ovat vastanneet noin puolta keskimääräisestä BKT-kasvusta. Tämä kehitys vastaa tarkasti kuvion 2 havaintoa, jonka mukaan talouden rakenne on muuttunut tarkastelujaksolla vain vähän. Vielä on aikaista arvioida, jäävätkö viimeisten vuosien aikana koetut teollisuuden ongelmat pysyviksi vai palautuuko talouskehitys lähelle pidemmän aikavälin keskiarvoa.

Vuosien 2008-2009 finanssikriisin jälkeisen ajan heikko talouskehitys Suomessa on useissa analyyseissa yhdistetty tuottavuuskasvun hitauteen (mm. Tuottavuuslautakunta, 2019; Pohjola, 2025). Tämä kehitys tiivistetään kuviossa 4, jossa esitetään työn tuottavuuden keskimääräinen vuosikasvu edellä tarkastelluilla ajanjaksoilla. Määritelmänä tässä on käytetty yksinkertaisesti toimialakohtaisen bruttoarvonlisän ja tehtyjen työtuntien suhdetta.

Vuosina 1997-2010 Suomen ja Ruotsin ripeä talouskasvu perustui pitkälti teollisuuden korkean tuottavuuden työpaikkoihin, sillä teollisuuden arvonlisäys kasvoi keskimäärin yli viisi prosenttia tehtyä työtuntia kohden. Saksassa ja Tanskassa vastaava luku oli noin kolme prosenttia. Tietointensiivisten palveluiden tuottavuudessa oli vertailtavien maiden kesken suurta vaihtelua Saksan -1,2 prosentista Ruotsin 2,4 prosenttiin.

Jälkimmäisellä tarkastelujaksolla työn tuottavuustrendit eriytyivät merkittävästi. Suomessa teollisuuden työn tuottavuus pysyi paikallaan, Saksassa ja Ruotsissa kasvua oli keskimäärin reilun prosentin ja Tanskassa lähes kuusi prosenttia vuodessa. Tanskan kohdalla on tärkeä huomata teollisuuden bruttoarvonlisäyksen mittaamiseen liittyvät mahdolliset ongelmat, joiden seurauksena se arvioidaan todellista suuremmaksi (Tuottavuuslautakunta, 2023). Saksassa ja Ruotsissa teollisuuden heikentynyt tuottavuuskasvu paikkasivat tietointensiiviset palvelut, joiden tuottavuus kasvoi keskimäärin vajaat kaksi prosenttia vuodessa. Suomessa ja Tanskassa kasvu jäi alle prosenttiin.

Tämän kuvailevan analyysin yhteenvetona voidaan todeta, että tietointensiiviset palvelut ja teollisuus ovat yhdessä muodostaneet merkittävän osan talouskasvusta viimeisen 15 vuoden aikana Suomen verrokkimaissa. Kasvu on ollut erityisen

korostunutta Ruotsissa ja Tanskassa, kun taas Saksassa näiden toimialojen yhteisvaikutus on ollut maltillisempi. Suomessa teollisuuden työpaikkojen tuottavuuskasvu on tällä tarkastelujaksolla jäänyt selvästi heikommaksi. Vaikka ilmiön pysyvyydestä on vielä liian aikaista tehdä lopullisia johtopäätöksiä, käytettävissä olevan tiedon perusteella on todennäköistä, että Suomen talouskasvu nojaa tulevaisuudessa yhä vahvemmin tietointensiivisten palveluiden varaan.

9. POLITIIKKATOIMIA TUOTTAVUUDEN TUEKSI

Tässä osiossa tarkastellaan elinkeinopoliittisia toimenpiteitä, joilla voidaan tukea palveluvetoista rakennemuutosta ja nostaa tuottavuutta lähemmäs edellisessä osiossa käsiteltyjen verrokkimaiden tasoa. Tarkastelu jaetaan kolmeen kokonaisuuteen: koulutus- ja väestö-, innovaatio- sekä kilpailupolitiikka. Kunkin kokonaisuuden kohdalla arvioidaan mahdollinen markkinapuute, joka hidastaa näiden alojen kasvua ja siten perustelee elinkeinopoliittisia toimia. Sen jälkeen käsitellään kokonaisuuden roolia ja kykyä korjata markkinapuutteita, ja lopuksi esitetään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia painottaen edellisissä luvuissa käsitellyissä dokumenteissa esitettyjä ehdotuksia.

9.1. Koulutus- ja väestöpolitiikka

Markkinapuute. Tietointensiiviset palvelut, kuten digitaaliset, finanssialan ja juridiset palvelut, ovat muiden palvelualojen tavoin työvoimavaltaisia. Osaavan työvoiman saatavuus on siten edellytys suotuisalle tuottavuuskehitykselle. Suomen korkeimmin koulutetun ikäryhmän muodostavat kuitenkin 1970-luvun lopulla syntyneet, ja nuoremmissa ikäryhmissä koulutustaso on jäänyt jälkeen 1970-lopulla syntyneiden koulutuksesta (Kalenius, 2023).

Koulutus on ensisijaisesti yksilön investointi omaan osaamiseensa, mikä kasvat-
taa elinkaarituloja verrattuna kouluttautumattomuuteen, mutta siihen liittyy myös
merkittäviä positiivisia ulkoisvaikutuksia. Tämä perustelee koulutuspolitiikan aktii-
visten roolin, sillä ilman julkisia toimia koulutustaso voi jäädä kansantalouden näkö-
kulmasta liian alhaiseksi. Tuottavuuslautakunta (2023) on lisäksi huomauttanut,
että osaavan työvoiman puute heikentää t&k-investointien vaikuttavuutta. Koulu-
tettu työvoima ja t&k-investoinnit tukevat toisiaan tuottavuuden parantamisessa,
eivätkä täysin korvaa toisiaan.

Generatiivisen tekoälyn rooli tietointensiivisten palvelualojen muokkaajana on varsin
ajankohtainen aihe, mutta siitä on toistaiseksi vähän tutkimusta. Tekoälyn vaiku-
tukset voidaan herkästi yliarvioida kuten uusien teknologioiden kohdalla on yleistä
(Acemoglu, 2025). Esimerkiksi kuitenkin juridisissa palveluissa generatiivisen tekoä-
lyllä voi olla suuri rooli työn tuottavuuden kasvattamisessa (Choi & Schwartz, 2025).
Tekoälyn nopea kehittyminen ja sen yhä laajamittäisempi käyttö työpaikoilla lisää
siis vaatimuksia työvoiman riittävän koulutustason osalta. Käytännössä tämä tar-
koittaa sekä riittävää koulutustasoa tekoälyn soveltamiseen työtehtävissä että
yksityiskohtaisempaa tekoälyn käyttöön perehtymistä työpaikoilla.

Politiikkatoimien potentiaali. Koulutus- ja väestöpolitiikka on kiistatta yksi niistä
toimenpidekokonaisuuksista, joihin julkisella vallalla on suurin vaikutusvalta. Toi-
saalta toimenpiteiden vaikutusten välittyminen toimialan osaajien määrän ja siten
tuottavuuden kasvuun on hidas prosessi, mikä rajoittaa sen potentiaalia nopeana
tuottavuutta parantavana täsmätoimena. Koulutus- ja väestöpolitiikan rooli onkin
täydentävä ja siinä onnistuminen on edellytys muiden elinkeinopoliittisten toimien
tehokkuudelle.

Myös väestöpolitiikka voidaan osaavan työvoiman tarjonnan näkökulmasta nähdä osana elinkeinopolitiikkaa. Ikääntymisellä onkin havaittu olevan vaikutusta tuottavuuden kehitykseen. Kotamäki ja Lehtimäki (2025) arvioivat, että Suomen kansantalouden tuottavuus olisi kasvanut 2010-luvulla 8,4-13,9 prosenttia havaittua enemmän, jos ikääntyminen olisi kehittynyt verrokkimaiden painotetun keskiarvon mukaisesti.

Ajankohtaisen katsauksen väestöpolitiikan toimenpiteisiin tarjoaa keväällä 2025 julkaistu väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmän muistio, jossa ehdotetaan useita toimia syntyvyyden kasvattamiseksi (VOV, 2025). Keskeisiä ehdotuksia ovat perhevapaiden ja päivähoidon turvaaminen. Muistion perusteella näiden toimien vaikutus syntyvyyden kasvuun jää epäselväksi, mutta niiden tehokkuuden arviointi on tärkeä tutkimusteema ja edellyttää lisäselvityksiä.

Konkreettiset politiikkatoimet. Edellä käsitellyistä dokumenteista etenkin Teollisuuspoliittinen strategia ja Draghin raportti käsittelevät osaavan työvoiman saatavuutta. Näissä ja muista lähteistä poimittuja konkreettisia elinkeinopoliittisia ehdotuksia osaavan työvoiman riittävyyden takaamiseksi ovat:

1. Koulutuspaikkojen kasvattaminen etenkin STEM-aloilla (tieteen, teknologian, insinööritieteen ja matematiikan alat).

Draghin raportti painottaa matemaattis- ja insinöörialojen merkitystä talouden digitalisoituessa ja näiden koulutusalojen tarjoamia valmiuksia uusien teknologioiden käyttöönotossa. Lisäksi Fornaro ja Maliranta (2023) havaitsivat, että STEM-aloilla kouluttautuneiden työntekijöiden palkat ovat kasvaneet Suomessa muita koulutusaloja enemmän vuosina 2015-2020, mikä viittaa näiltä aloilta kouluttautuneiden työntekijöiden tarjonnan vähyyteen. Konkreettisia ehdotettuja keinoja ovat yliopistojen rahoituksen kasvattaminen näiden alojen koulutuspaikkojen osalta. Koski (2025a) ehdottaa yksityisen sektorin roolin kasvattamista koulutustarjonnassa, jotta koulutetun työvoiman tarve voidaan saavuttaa ilman kohtuutonta julkisten menojen kasvua.

2. Kansainvälisten osaajien houkuttelu.

◇ Työikäisen väestön vähetessä koulutuspolitiikka ei ratkaise osaavan työvoiman saatavuusongelmaa kokonaan. Tämän vuoksi on huolehdittava, että Suomi on houkutteleva työskentelymaa ulkomailta tuleville korkean tuottavuuden työntekijöille. Nämä työntekijät ovat keskeisessä asemassa siinä, että t&k-panostuksia voidaan hyödyntää tehokkaasti. Konkreettisenä toimenä Teollisuuspoliittinen strategia nostaa ulkomailta tehtyjen tutkintojen suoritettujen tutkintojen ymmärtämistä yksityisellä sektorilla, mikä parantaisi osaavan työvoiman kohdentumista talouden toimialojen välillä.

3. Jatkuvan oppimisen tukeminen.

◇ Talouden rakennemurroksessa vanhojen toimialojen työpaikkoja katoaa, eikä vastaavan alan työtä ole riittävästi tarjolla. Tällaisesta kehityksestä on todennäköisesti kyse palveluvetoisessa rakennemuutoksesta, jota kuvattiin edellisessä osiossa. Näin on tärkeää, että vanhoilta toimialoilta työttömäksi jääneillä on riittävä mahdollisuus kouluttautua talouden uudistuvan toimialarakenteen tarpeiden mukaisesti. Draghin raportti kuvaileekin suomalaista aikuiskoulutusmallia onnistuneeksi ja uudelleen kouluttautumisasetetta korkeaksi. Yritysten koulutuspanostukset korostuvat tulevaisuudessa julkisen talouden velkaantuneisuuden vuoksi. Elinkeinpoliittisena toimenä hallitusohjelmassa tavoitellaan parannuksia yksityisen sektorin edellytyksiin aikuiskoulutuksen tarjonnassa mm. sääntelyä vähentämällä (Valtioneuvosto, 2023).

4. Työllisyysastetta lisäävät toimet.

◇ Kuten edellä nähtiin, Suomen teollisuuspoliittinen strategia pyrkii lisäämään työllisyyttä ensisijaisesti tekemällä työelämän ulkopuolelle jäämisestä vähemmän houkuttelevaa, mutta EU:n kilpailukykykompassi pyrkii lisäämään työelämän houkuttelevuutta mm. parempien työehtojen, työ- ja yksityiselämän tasapainon sekä lasten- ja pitkäaikaishoidon saatavuuden kautta. Tällaisten kannusteiden huomioimista kaivattaisiin myös Suomen strategiaan.

9.2. Innovaatiopolitiikka

Markkinapuute. Innovaatiopolitiikalla viitataan laajasti julkisen sektorin tarjoamiin kannustimiin kasvattaa yksityisen sektorin innovaatiotoimintaa, kuten t&k-toimintaa. Etenkin t&k-toimintaan saattaa liittyä markkinapuute, sillä yksittäisen yrityksen investointi t&k-toimintaan voi sisältää positiivisia ulkoisvaikutuksia uusien teknologioiden muodossa. Uudet innovaatiot hyödyttävät paitsi kehittäjäänsä myös kansantaloutta laajemmin aikaansaamalla teknologiamurroksia eli korvaamalla vanhaa tuotantomenetelmää uudella (luova tuho -argumentti).

Ongelma liittyy siihen, että yksittäisen yrityksen näkökulmasta t&k-panostus ei ole kannattava, vaikka se olisi sitä koko kansantalouden kannalta. Seurauksena on liian vähän t&k-toimintaa. Tilanne on siis hyvin samankaltainen kuin koulutuksen näkökulmasta. Tätä markkinapuutetta voidaan julkisen vallan toimesta pyrkiä korjaamaan parantamalla yksityisen sektorin kannusteilla t&k-toimintaan ja muihin aineettomiin investointeihin.

Elinkeinopolitiikan potentiaali. Keskeinen kysymys innovaatiopolitiikan kohdalla on se, pystytäänkö julkisen vallan toimin kasvattamaan t&k-panostuksia tehokkaasti ja oikein kohdennetusti erilaisilla yrityksille suunnatuilla kannustimilla. Toinen merkittävä kysymys on tietointensiivisten palveluiden näkökulmasta, voidaanko tunnistaa etenkin tälle toimialalle tehokkaita t&k-toimintaan kannustavia politiikkatoimia.

Tietointensiivisten palveluiden erityispiirre liittyy suureen aineettomaan pääomakantaan, joka muodostuu mm. osaamisesta, ohjelmistoista ja patenteista. Koski ym. (2024) arvioivat, että Suomen aineeton pääomakanta on kaksi kolmasosaa verrattuna Ruotsiin. Lisäksi Koski (2025a) arvioi, että keskeinen tekijä Ruotsin tietointensiivisten palveluiden suotuisasta tuottavuuskehityksestä 2010-luvulta alkaen perustuu mittaviin aineettomiin investointeihin. Elinkeinopolitiikalla voi näin olla rooli aineettoman investointikuilun umpeen kuromisessa.

Politiikkatoimet. Edellä esitetystä analyysistä ja muista lähteistä tunnistettavia konkreettisia politiikkatoimia ovat:

1. T&k-tuen huolellisempi suuntaaminen

Kuten edellä todettiin, Draghi (2024) tunnistaa EU:n innovaatiopolitiikan ongelmiksi rahoituksen sirpaleisuuden ja sen, ettei rahoitusta ole kohdistettu riittävässä määrin suuririskisiin hankkeisiin ja murroksellisiin innovaatioihin. Sitä vastoin Suomen teollisuuspoliittinen strategia ehdottaa julkisen rahoituksen hajottamista yhä suuremman yritysjoukon kesken. Ehdotus voi olla perusteltu, jos sillä tarkoitetaan esimerkiksi rahoituksen suuntaamista erityisesti nuorille kasvuyrityksille. Verovähennyksen välityksellä toteutettu kaikkien yritysten t&k-toiminnan tukeminen on kuitenkin ongelmallista mm. siksi että yritysten voidessa saada rahoitusta sekä suunnattuna tukena Business Finlandin välityksellä että suuntaamatonta tukea verovähennyksen muodossa voi syntyä tilanne, jossa suuntaamattoman tuen käyttäjiksi valikoituu ensisijaisesti yrityksiä, jotka ovat perustellusti jätetty vaille suunnattua tukea. Toisaalta teollisuuspoliittisessa strategiassa lueteltujen Suomelle lupaavien teknologian osa-alueiden valinta ei näyttäisi perustu mihinkään kunnolliseen analyysiin siitä, miksi Suomella olisi valituilla aloilla kilpailuetu relevantteihin verrokkimaihin verrattuna (Hyytinen, 2025). T&k- rahoituksen optimaalinen suuntaaminen tarvitsisikin tuekseen huolellisempaa tutkimusta.

2. T&k-tuen kohteita mahdollisesti laajennettaessa tarvitaan harkintaa

Teollisuuspoliittinen strategia esittää, että t&k-verovähennystä saisi käyttää myös tekoälyyn, innovatiivisiin liiketoimintamalleihin ja brändeihin. Tätä motivoinee osin se, että aineeton pääomakanta on Suomessa tärkeitä kilpailijamaita kuten Ruotsia oleellisesti alhaisempi (Koski & Pajarinen, 2013). Voidaan myös huomauttaa, että etenkin palvelualoilla aineettomaan pääomaan investointi ei välttämättä tuota mitään sellaista konkreettista innovaatiota, joka tekisi siitä t&k-toimintaa verovähennykseen oikeuttavassa mielessä. Strategian mukaan tukea suunnattaisiin verovähennyksen välityksellä kuitenkin myös sellaiseen

Vaikka julkisella sektorilla ei pääsääntöisesti ole yksityisiä pääomamarkkinoita parempaa tietoa tulevaisuuden yleiskäyttöteknologioista, generatiivisen tekoälyn viimeaikainen kehitys viittaa siihen, että joissakin tapauksissa sen käytön tuki voi olla perustellulta. Myös suomalainen tietovaranto on rikasta mittavien rekisteriaineistojen ansiosta, mikä voi mahdollistaa generatiivisen tekoälyn sovelluksia esimerkiksi tehokkaan päätöksenteon tueksi (Vertanen, 2025). Sitä vastoin on vaikea nähdä, miksi esimerkiksi brändien rakentamista pitäisi tukea verovähennyksen muodossa.

67

9.3. Kilpailupolitiikka

Markkinapuute. Kuten edellä nähtiin, Suomen teollisuuspoliittisella strategialla on kilpailupolitiikasta vain vähän sanottavaa. Osin tilanne selittyy sillä, että kilpailupolitiikasta päätetään suurelta osin EU-tasolla.

Kilpailupolitiikalla varmistetaan yritysten mahdollisuus kilpailla markkinaosuuksista mahdollisimman vapaasti kansallisesti ja kansainvälisesti. OECD (2017) arvioi, että kaupan esteet voivat muodostua merkittävästi suuremmaksi viennin ja markkinoillepääsyn esteeksi tietointensiivisille palveluille verrattuna tavarakauppaan ja perinteisiin palvelualoihin. Eräs syy tälle ilmiölle on markkinoiden keskittyneisyys, mikä on erityisen korostunutta digitaalisissa palveluissa (esim. sosiaalinen media ja musiikin suoratoistopalvelut).

OECD mittaa kaupankäynnin esteitä digitaalisissa palveluissa DSTRI-indeksin avulla (Digital Services Trade Restrictiveness Index). Vuotta 2024 koskevien tietojen perusteella Suomi ei eroa merkittävästi keskeisistä verrokkimaista Pohjoismaissa ja Länsi-Euroopassa. Sen sijaan merkittävän haasteen digitaalisille palvelualan yrityksille muodostaa EU:n sääntelykehikko, joka vaikeuttaa etenkin pienten ja keski-suurten yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Koski (2025b) osoittaa, että tiukka tietosuoja-sääntely vähentää lääke- ja biotekniikkayritysten t&k-investointeja. Tietointensiivisten palveluiden kohdalla on tärkeä varmistaa, ettei sääntely muodosta sellaista takkaa, jonka seurauksena toimialan yritykset siirtävät toimintonsa löyhemmän sääntelyn maihin. Toimialan luonteen huomioiden tämä riski on korkeampi kuin perinteisemmällä palvelualoilla.

Elinkeinopolitiikan potentiaali. Kilpailupolitiikalla voidaan vaikuttaa tehokkaasti yrityskentän toimintaympäristön tasapuolisuuteen, mikä mahdollistaa tuottavuudeltaan parhaiden yritysten pääsyn markkinoille ja kilpailun markkinaosuuksista. Suomen kilpailupolitiikka on tiukasti sidoksissa EU-tason päätöksentekoon, mikä kaventaa kansallista liikkumatilaa. Näin onnistuminen kilpailupolitiikassa nojaa vahvasti kansainväliseen vaikuttamiseen.

Politiikkatoimet. Konkreettisia tunnistettavia politiikkatoimia ovat:

1. Tietosuoja sääntelyn keventäminen hallitusti.

Suomalaisten yritysten kohtaamasta tietosuoja sääntelystä voi muodostaa kasvun esteen etenkin pienille ja keskiuurille yrityksille, sillä se kasvattaa etenkin tietointensiivisten palveluyritysten toimintakustannuksia. Koski ja Valmari (2020) arvioivat, että EU:n tietosuoja-asetus GDPR:n voimaantulo laski eurooppalaisten tietointensiivisten yritysten voittomarginaaleja 1,7-3,4 prosenttia sen voimassaolon ensimmäisenä vuonna verrattuna yhdysvaltalaisiin verrokkiyrityksiin, jotka eivät kohdanneet vastaavaa sääntelyä.

2. EU-tason vaikuttaminen.

Suuri osa suomalaisesta kilpailulainsäädännöstä päätetään EU:n tasolla, mikä korostaa kansainvälisen vaikuttamisen roolia kilpailuympäristön muokkaamisessa. Draghin raportin ehdotusten täytäntöönpano sääntelyä koskevilta osin antaa hyvän lähtökohdan kilpailupoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

3. Kilpailuympäristön tuottavuusvaikutusten selvittäminen.

Tietoa kilpailuympäristön vaikutuksista tietointensiivisten yritysten tuottavuuskasvuun on yhä niukasti saatavilla. Aihe on kuitenkin keskeinen, sillä digitaalisten palveluyritysten toiminta ei ole yhtä vahvasti sidottu sijaintiin, mikä helpottaa siirtymistä kevyemmin säänneltyihin maihin.

PÄÄTÖSSANAT

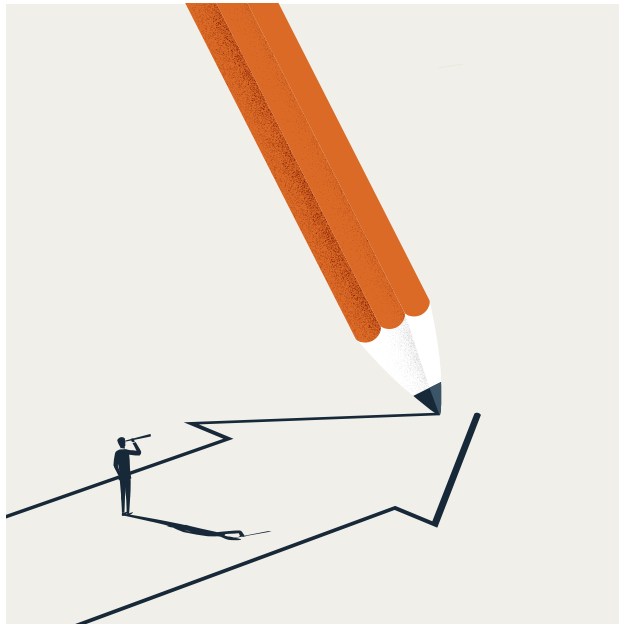
Janne Pelkonen

Onko aika Suomen teollisuuspolitiikan uudelleenarvioinnille?

Suomen ja Euroopan unionin teollisuuspoliittisten strategioiden lähestymistavat eroavat toisistaan. Vertaileva tarkastelu osoittaa, että Suomen strategia korostaa hajautettuja panostuksia tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. Suomessa on myös usein lähdetty siitä ajatuksesta, että markkinat vastaavat lopulta pääomien kohdentumisesta. EU-tason visiot ja strategiat taas korostavat useammin yhteisiä ja keskitettyjä panostuksia esimerkiksi valittuihin avainteknologioihin.

Kysymys kuuluukin, pitäisikö Suomen jatkaa markkinavetoista linjaa, joka on palvellut pieniä avoimia kansantalouksia hyvin - vai ottaa askeleita kohti strategisempaa keskittämistä, kuten EU:ssa nyt suunnitellaan. Lisäksi maiden väliset vertailut viittaavat siihen, että tietointensiivisiin palveluihin panostaminen tarjoaisi Suomelle huomattavaa potentiaalia tuottavuuden ja talouden kasvun lähteenä.

Teollisuuspolitiikka on palannut yhteiskunnallisen keskustelun ytimeen, koska käynnissä olevat kriisit ja maailmantalouden moninapaistuminen ovat horjuttaneet erityisesti Euroopan talous- ja teollisuusmallia. Myös väestön ikääntyminen hidastaa

tuottavuuden kasvua etenkin EU-maissa, jotka painivat kasvavien velkavuorten kanssa.

Uudessa maailmanjärjestyksessä sotilaallinen voima ja yhteiskuntien muu kriisisietokyky näyttävät määrittävän myös, millaisista neuvotteluasemista Eurooppa voi käydä kauppapolitiikkaa esimerkiksi Yhdysvaltojen kanssa.

Markkinat vai keskitetty strategia?

Kun globaali kauppajärjestelmä vielä oli suhteellisen vakaa ja säännöiltään reilu pienillekin valtioille, Suomi hyötyi hajautetusta lähestymistavasta, jossa valtiontukia on annettu laajasti koko yritys kentälle. TKI-panostukset ovat kohdentuneet yritysten ja tutkimuslaitosten aloitteiden kautta myös sinne, missä niiden on katsottu olevan kannattavimpia.

Kauppapoliittiset jännitteet, strategisten riippuvuuksien kasvu ja teknologinen kilpajuoksu suurvaltojen välillä haastavat tällä hetkellä tuota vanhaa ajattelua. Euroopan unionissa pohditaan yhä useammin, että ehkä pelkkä markkinaehtoisuus ei enää riitä, vaan tarvitaan yhteisiä panostuksia esimerkiksi energiaan, tekoälyyn, puolustukseen ja raaka-ainehuoltoon.

Aika on käymässä vähiin – mistä rahat?

EU:n kilpailukyvyyn haasteita selvittänyt Mario Draghi on toistuvasti painottanut EU:n investointitarpeiden vain kasvavan. Vuosi sitten hän arvioi tarvittavan noin 800 miljardin euron vuosittaisia panostuksia tämän vuosikymmenen loppuun asti. Tällä hetkellä EU:n komissio puhuu jo yli tuhannen miljardin tasosta koko unionissa, kun puolustusinvestoinnit lasketaan mukaan. Näin valtavan mittakaavan investointien toteuttaminen omin voimin on haastavaa jopa suurille jäsenvaltioille.

EU:n investointikuilua voitaisiin paikata kehittämällä paitsi alueen pääomamarkkinoita, myös unionin muita budjetti- ja rahoitusvälineitä kuten Euroopan investointipankin lainoja ja EU:n rahastoja. Jos näin ei toimita, suuret jäsenmaat voivat jälleen etsiä helpotuksia EU:n valtiontukisäännöistä - ja se voisi olla haitallista pienemmille jäsenmaille.

Eläkerahastojen varallisuus ei yksin pysty kuroma umpeen EU:n syvenevää investointikuilua. Euroopan investointitarpeet etenkin puolustusmenoihin sekä digitaaliseen ja vihreään siirtymään vaativat niin julkista kuin yksityistä rahaa. Vaikka kotitalouksilla ja eläkerahastoilla on merkittävästi varoja, niiden sijoituspäätökset perustuvat tuottotavoitteisiin ja riskinhallintaan, eivät poliittiseen ohjaukseen.

Mikä on Suomen tie?

Suomessa on parlamentaarisesti päätetty kasvattaa T&K-panostuksia, mikä tarjoaa tilaisuuden pohtia, voisiko osa panostuksista kanavoitua strategisesti EU:n linjusten suuntaisesti. Tämä ei tarkoittaisi markkinamekanismien hylkäämistä, vaan mahdollisesti sitä, että osa resursseista kohdennettaisiin esimerkiksi avainteknologioihin, joiden merkitys kasvaa kansainvälisessä kilpailussa.

Suomella on pitkät perinteet korkean osaamisen aloilla, kuten metsäteollisuudessa, ICT-sektorilla ja konepajateollisuudessa. Nokia-ajan perintö osoitti, että Suomessa voidaan rakentaa globaali menestystarina, jos osaaminen, riskinotto ja markkinoille pääsy yhdistyvät. Nokian jälkeinen ajanjakso kuitenkin osoitti, että yhden tukijalan varaan ei voi rakentaa kestäväää kasvua.

Suomeen viime vuosina tehdyt datakeskusinvestoinnit osoittavat maamme houkuttelevuuden digitaalisen infrastruktuurin sijaintipaikkana. Mutta ilman laajempaa tekoälyekosysteemiä Suomella on riski ajautua "datakeskustaloudeksi" - tämän ajan banaanitaloudeksi, jossa lisäarvo syntyy muualla.

Perinteisen ja uuden teollisuuden kohtaaminen

Teknolomiteollisuuden merkittävimmät kansainväliset vaikuttajat ovat viime aikoina pohtineet länsimaiden asemaa tekoälykilpailussa ja puolustuksen digitalisoinnissa. Heidän viestinsä korostavat teknologian ja demokratian liittoa. Toisekseen digitaalisen ajan taloudessa tekoäly, data-analytiikka ja ylipäänsä uudet teknologiat eivät ole vain toimialoja muiden joukossa, vaan osa kaikkea tuotantoa - myös teollisuutta. Tämä on keskeinen viesti Suomelle: perinteiset alat eivät voi jatkaa nykyisellään ilman kytkentää uusiin teknologioihin. Autoteollisuus on hyvä esimerkki perinteisen tuotannon ja uusien teknologioiden yhdistymisestä: akkuteknologiat, energiaratkaisut, raaka-aineet ja tekoäly toimivat yhdessä saman kokonaisuuden osina.

Jos Suomi haluaa säilyttää asemansa korkean osaamisen maana, sen on panostettava uusiin avainteknologioihin ja tietointensiiviisiin palveluihin - ei vain perinteiseen teollisuuteen. Samalla sen on asemoitava itsensä EU:n strategiaan kokonaisuuksiin. Periferiaan tuskin haluamme jäädä.

LÄHTEET

Acemoglu, D. (2025). The simple macroeconomics of AI. *Economic Policy* 40 (121) 13–58.

Alaja, A. (2025). Kompleksisuusteoriasta tukea talouspoliittiseen päätöksentekoon. *Yhteiskuntapolitiikka*, 90:2, 183–189.

Ali-Yrkkö, J., Kaitila, V., Kuusi, T., Lehmus, M., Pajarinen, M., & Seppälä, T. (2021). *Arvoketjut, kansainvälinen kauppa ja talouden haavoittuvuus* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:59).

Ali-Yrkkö, J., & Kuosmanen, N. (2023). *Missä määrin Suomi käy kansainvälistä palvelukauppaa?* (ETLA Raportti No 142).

Bown, C. P. (2023). *Industrial Policy for Electric Vehicle Supply Chains and the US-EU Fight Over the Inflation Reduction Act* (Peterson Institute for International Economics Working Paper No. 23-1).

Choi, J. H., & Schwarcz, D. (2025). AI Assistance in Legal Analysis: An Empirical Study. *Journal of Legal Education*, 73(2) 384–420.

Criscuolo, C., Gonne, N., Kitazawa, K., & Lalanne, G. (2022). *An industrial policy framework for OECD countries: Old debates, new perspectives* (OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 127). OECD Publishing.

Draghi, M. (2024). *The future of European competitiveness* (September 2024).

D'Souza, A., Hoyt, K., Snyder, C. M., & Stapp, A. (2025). Can Operation Warp Speed Serve as a Model for Accelerating Innovations beyond COVID Vaccines? *Entrepreneurship and Innovation Policy and the Economy*, 4, 103–138. <https://doi.org/10.1086/732855>

Euroopan komissio. (2014). *Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti* (651/2014).

Euroopan komissio. (2023). *Komission tiedontanto Euroopan parlamentille, Eurooppaneuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle* (COM(2023) 62 final).

Euroopan komissio. (2025a). *Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. EU:n kilpailukykykompassi* (COM(2025) 30 final).

Euroopan komissio. (2025b). *Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Puhtaan teollisen kehityksen ohjelma: kilpailukykyyn ja vähähiilistämiseen tähtäävä yhteinen etenemissuunnitelma* (COM(2025) 85 final).

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (2023). *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2023/1781, annettu 13 päivänä syyskuuta 2023, Euroopan puolijohde-ekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2021/694 muuttamisesta (sirusäädös)* (2023/1781).

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (2024a). *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1252, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävä tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta* (2024/1252).

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (2024b). *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1735, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta* (2024/1735).

Fornaro, P., & Maliranta, M. (2023). *Työntekijöiden palkat yritysten myllerryksissä* (Analyysit 1/2023, Labore).

Hyytinen, A. (2025). Mitä teollisuuspolitiikan tulisi tavoitella? *Talous ja yhteiskunta* (1/2025), 30–39.

Juhász, R., & Lane, N. (2024). The Political Economy of Industrial Policy. *Journal of Economic Perspectives*, 38(4), 27–54. <https://doi.org/10.1257/jep.38.4.27>

Juhász, R., Lane, N. J., & Rodrik, D. (2023). The New Economics of Industrial Policy. *NBER Working Paper Series*, 31358.

Kalenius, A. (2023). *Sivistyskatsaus 2023* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:3).

Kasvuriihi-valmisteluryhmä. (2025). *Kasvuriihi-hankkeen loppuraportti* (Valtioneuvoston julkaisuja 2025:25).

Kestävän kasvun työryhmä. (2022). *Kestävä talouskasvu ja hyvinvointimme tulevaisuus*. Loppuraportti (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:37).

Koski, H. (2025a). *Yksityisten palveluiden tuottavuuskehitys Suomessa ja Ruotsissa - mikä selittää erot?* (Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiön julkaisusarja 10).

Koski, H. (2025b). Privacy Regulation and R&D Investments: Causal Evidence from Global Pharmaceutical and Biotechnology Firms. ETLA Working Papers No. 130.

Koski, H., & Valmari, N. (2020). *Short-term Impacts of the GDPR on Firm Performance*. ETLA Working Papers No. 77.

Koski, H., Maliranta, M., Fornaro, P., Juuti, T., Kiema, I., & Pajarinen, M. (2023). *Yritysten tuottavuuserot ja tuottavuuden eturintama* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:42).

Koski, H., & Pajarinen, M. (2013). The role of business subsidies in job creation of start-ups, gazelles and incumbents. *Small Business Economics*, 41(1), 195–214. <https://doi.org/10.1007/s11187-012-9420-5>

Koski, H., Pajarinen, M., & Rouvinen, P. (2024). *Miltä Suomen aineeton pääomakanta näyttää Ruotsiin ja Saksaan verrattuna?* (Etla muistio 133).

Kotamäki, M., & Lehtimäki, J. (2024). *Getting too old for this: Economic effects of ageing population in Finland*. Aboa Centre for Economics Discussion paper No. 168.

Lerner, J. (2009). *Boulevard of Broken Dreams: Why Public Efforts to Boost Entrepreneurship and Venture Capital Have Failed – and What to Do about It*. Princeton University Press.

Letta, E. (2024). *Much more than a market*. (April, 2024).

Mazzucato, M. (2015). *The Entrepreneurial State: Debunking Public vs. Private Sector Myths*. Penguin Books.

Nieminen, J., Kanninen, O., & Karhunen, H. (2021). Mitä työllisyyden kuntakokeiluista voidaan oppia? *Yhteiskuntapolitiikka*, 86(1), 39–49.

OECD (2017), *Services Trade Policies and the Global Economy*, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264275232-en>

OECD (2024). *OECD Digital Economy Outlook 2024 (Volume 1): Embracing the Technology Frontier* (OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a1689dc5-en>).

OECD (2015). *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities* (OECD Publishing, Paris).

Parlamentaarinen TKI-työryhmä 2022. (2023). *Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma. Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti* (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:13).

Pohjola, M. (2025). *Miksi Suomen talous ei kasva? Elintaso ja tuottavuus verrokkimaihin verrattuna* (Sitran muistio 4.3.2025).

Rouvinen, P., Kässi, O. & Pajarinen, M. (2025). Suomen tulevan kasvun ydin on aineeton: Poliitiikkatoimissa on ymmärrettävä aineeton pääoma tuotekehitystä laajemmin. Etlä Raportti No 164.

Stavlot, U., & Svensson, R. (2022). *Evaluation of the R&D tax incentives in Sweden*. Tillväxtanalys WP 2022:01. [https://www.ifn.se/publikationer/rapporter/2022-stavlot-svensson-evaluation-of-the-r-d-tax-incentives-in-sweden/](https://www.ifn.se/publikationer/rapporter/2022/stavlot-svensson-evaluation-of-the-r-d-tax-incentives-in-sweden/)

Strategian ohjausryhmä. (2024). *Teollisuuspoliittinen strategia. Ohjausryhmän raportti* (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:49).

Suomen teollisuussijoitus. (2025). *Tiivistelmä: Suomen Teollisuussijoitus Oy:n uusi sijoitusstrategia ja toiminnan taloudelliset puitteet vuosille 2025-2029* (25.2.2025).

Teknologianeuvottelukunta. (2021). *Suomen teknologiapoliittikka 2020-luvulla - Teknologialla ja tiedolla maailman kärkeen* (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:30).

Tekoäly 4.0 -ohjelman alatyöryhmät, & Demos Helsinki. (2022). *Tekoäly 4.0 -ohjelma. Suomi kaksoissiirtymän suunnannäyttäjänä - Tekoäly 4.0 -ohjelman loppuraportti* (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:60).

Tuottavuuslautakunta. (2019). *Tuottavuuden tila Suomessa. Miksi sen kasvu pysähtyi, käynnistyykö se uudelleen?* (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:21).

Tuottavuuslautakunta. (2021). *Tuottavuus ja voimavarojen kohtaanto - Digitaalisten palveluiden tuottavuuden taso ja kehitys Suomessa heikko* (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:58).

Tuottavuuslautakunta. (2023). *Osaavat ihmiset tekevät tuottavuuden. Osaajapula uhkaa hidastaa t&k-investointien tehoa ja tuottavuuden kasvua* (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:71).

Tuottavuuslautakunta. (2024). *Tuottavuuden kasvu uudessa ympäristössä Miten vihreä siirtymä ja geopolitiikka vaikuttavat tuottavuuteen?* (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:47).

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön suunnitelmaa valmistellut työryhmä. (2024). *Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma* (Valtioneuvoston julkaisuja 2024:31).

Valtioneuvosto. (2023). *Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023* (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58).

Valtioneuvosto. (2025). *Suomi kasvun tielle. Tehdään Suomesta Euroopan houkuttelevin kohde investoinneille ja kasvulle* (23.4.2025).

Vertanen, V. (2025) *Miten Suomi saa tuottavuuden kuntoon - tieto on osa ratkaisua*. Tieto & Trendit -blogi. <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2025/Miten-Suomi-saa-tuottavuuden-kuntoon-tieto-on-osa-ratkaisua> (viitattu 19.8.2025).

VOV (2025). *Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi*. Väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmän muistio. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:35.

VTT. (2022). *Lupaavimmat teknologiat. Näkökulma Suomen kestäväan kasvuun ja vaikuttavaan innovaatiopolitiikkaan* (Visiopaperi, <https://www.vttresearch.com/sites/default/files/2022-05/VTT-lupaavimmat-teknologiat-visiopaperi2022.pdf>)

Verohallinto. (2025). *Tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhdistelmävähennys* (18.6.2025, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/168751/tutkimus-ja-kehittamistoiminnan-yhdistelmavahennys2/>).

EDISTYS ON TEOLLISUUDEN PALKANSAAJAT TP RY:N JULKAISUSARJA

Edistys visioi tulevaisuutta, tuottaa uusia näkökulmia yhteiskunnalliseen keskusteluun ja esittää konkreettisia ratkaisuehdotuksia poliittisen päätöksenteon tueksi. Julkaisusarjan jatkuvia teemoja ovat työn ja työelämän murros, koulutus ja osaaminen, teknologinen kehitys ja innovaatiovetoinen kasvu sekä teollisuuden kilpailukyky.

Sarjan julkaisuja tähän mennessä:

TURVALLISTA TYÖTÄ

— Työsuojelu teknologian, ilmaston ja väestörakenteen muuttuessa (Raportti 7, 2025)

VAHVEMPAA OSALLISUUTTA.

Henkilöstön edustus yrityksen hallinnossa (Analyysi 1/2025)

YRITYSKOHTAISET TYÖEHTOSOPIMUKSET.

Selvitys neuvotteluista metsäteollisuudessa ja tietotalalla (Analyysi 3/2024)

JOUSTON JA TURVAN TASAPAINO.

Tanskan työllisyyspolitiikka pohjoismaisessa vertailussa (Analyysi 2/2024)

MISSÄ MENNÄÄN, ETELÄRANTA?

Työnantajapuolen toiminta ja tavoitteet työmarkkinoiden murroksessa (Analyysi 1/2024)

MINNE MENET TUTKIMUS- JA INNOVAATIOPOLITIIKKA?

(Analyysi 1/2023)

LUOTTAMUSMIES 2020-LUVUN TYÖPAIKALLA

(Raportti 6, 2023)

JATKUVA TYÖSSÄ OPPIMINEN

— Lähtökohtia, edellytyksiä ja seurauksia (Analyysi 1/2022)

MAINETTAAN PAREMPI.

Yrityspäättäjien näkemyksiä suomalaisesta työmarkkinamallista (Analyysi 4/2021)

MITEN PALKOISTA SOVITAAN?

Suomen ja Ruotsin työmarkkinamallit vertailussa (Analyysi 3/2021)

IRTI KESKITETYSTÄ, KOHTI PAIKALLISTA?

Neljä myyttiä paikallisesta sopimisesta (Analyysi 2/2021)

TYÖNTEKIJÖIDEN EDUSTUS YRITYKSEN PÄÄTÖKSENTEOSSA

— tehotonta ja turhaa vai kaikille parempi? (Analyysi 1/2021)

TYÖHYVINVOINTI KANNATTAA:

Työolot, työtyytyväisyys ja tuottavuus (Raportti 5, 2020)

KUINKA LISÄTÄ TYÖLLISYYTTÄ AKTIIVISELLA TYÖVOIMAPOLITIIKALLA?

Suosituksia Suomelle (Raportti 4, 2020)

Lasse Laatonen: TYÖMARKKINANEUVOTTELUT 2019—2020.

Suomen mallin sekä neuvottelu- ja sovittelujärjestelmän tulevaisuus (Katsaus, 1/2020)

TEKNOLOGINEN KEHITYS JA KATOAVA KESKILUOKKA:

Mihin työntekijät päätyvät? (Raportti 3, 2020)

VAIKUTUSARVIOINNIT OSAKSI PÄÄTÖKSENTEKOA.

Miten varmistamme politiikassa, että teemme oikeita asioita (Raportti 2, 2019)

Lasse Laatonen: SOPIMISEN EDISTÄMINEN TYÖMARKKINOIDEN MURROKSESSA

(Analyysi, 2/2019)

KOHTI VAHVEMPAA OSALLISUUTTA:

Miten hallintoedustuslaki toimii työpaikoilla käytännössä (Analyysi 1/2019)

KOULUTUKSEN DIGILOIKKA.

Miten onnistumme suomalaisten osaamisen päivittämisessä (Raportti 1/2018)

Julkaisut ovat luettavissa TP:n Edistys-sivuilla osoitteessa:

www.tpry.fi/edistys

TEOLLISUUDEN PALKANSAAJAT

Teollisuuden palkansaajat TP ry on jäsenliittojensa yhteistyö- ja vaikuttamisjärjestö. TP:ssä on 15 ammattiliittoa kaikista kolmesta palkansaajien keskusjärjestöstä. TP:n liittojen edustamilla aloilla työskentelee lähes 400 000 palkansaajaa.

www.tpry.fi

Ammattiliitto Pro

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry

Ilmailualan Unioni IAU ry

Insinööriliitto IL ry

Meijerialan Ammattilaiset MVL ry

Paperiliitto

Rautatiealan Unioni RAU ry

Suomen Ekonomit ry

Suomen Konepäälystöliitto

Suomen Merimies-Unioni SMU ry

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL

Sähköliitto

Tekniikan akateemiset TEK

Teollisuusliitto ry

Toimihenkilöliitto Erto ry

Julkaisija: Teollisuuden palkansaajat TP ry

ISSN 2670-0816 (nidos)

ISSN 2670-0824 (pdf)

978-952-7324-38-7 (nidos)

978-952-7324-39-4 (pdf)

Ulkoasu: Karmas Oy / Ferry Design Agency

Painatus: Top-Mainos Oy

Painettu Espoossa 2025

Kuvitusaineisto:
Shutterstock.com

**TEOLLISUUDEN
PALKANSAAJAT**